

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala, Lappeenranta
Sosiaalialan koulutusohjelma

Kirsti Kivistö ja Anni Kotiranta

VANHEMPIEN TUNTEET JA KOKEMUKSET PER- HEEN ENSIMMÄISEN LAPSEN ALOITTAESSA PÄIVÄHOIDON

Opinnäytetyö 2010

En anna vain lastani
annan kaikkeni
luovun ja luovutan
itseltäni pois
huolehdittavaksi

Päiväkodin portilla
kun käsi jaksaa vilkuttaa
lähettää suukkoja loputtomiin
vielä ensimmäisissä liikennevaloissa
vielä työni äärellä
viipyy mielessäni
katseen pyyntö
Älä unohda, tule pian

Lähetän terveiseni
olen jo matkalla
luotasi luoksesi
kiireisissä kohdissa
sydän liikahtaa sinne päin
ei niin tärkeää, täyttää täällä
ettei mieleeni mahtuisi

Päiväkodin portilla
kun tunnit ovat vilkutusten välissä
löydän kiikkujani
likaisen janoisen iloisen
ihmeeni

Sydän liikahtaa Teihin päin
olen kiitollinen hyvästä hoidosta

(Marja Kaskela)

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	6
2 Varhaiskasvatuspalvelut.....	7
2.1 Päivähoito.....	9
2.2 Päivähoitotoiminnan muodot.....	11
3 VANHEMPIEN JA AMMATTIKASVATTAJIEN YHTEISTYÖ.....	12
3.1 Kasvatuskumppanuus.....	14
3.2 Päivähoidon aloitus.....	16
4 PIENTEN LASTEN VANHEMMUUS.....	17
5 PÄIVÄHOIDON HERÄTTÄMÄT TUNTEET.....	20
6 SELVITYKSEN TOTEUTTAMINEN.....	22
6.1 Selvitystehtävät ja tavoitteet.....	23
6.2 Selvitysmenetelmä.....	23
6.3 Aineiston keruu ja aineiston analyysi.....	25
6.4 Selvityksen eettisyys ja luotettavuus.....	27
7 SELVITYKSEN TULOKSIA.....	28
7.1 Taustatiedot perheistä.....	28
7.2 Tunteet ja kokemukset viikoittain.....	30
7.2.1 Viikko I, viikko ennen päivähoidon aloitusta.....	30
7.2.2 Viikko II, ensimmäinen päivähoitoviikko.....	33
7.2.3 Viikko III, kolme viikkoa päivähoidon aloituksesta.....	35
7.3. Yhteenveto tuloksista.....	37
7.4 Päivähoidon aloituksen tuoma muutos perheen arkeen.....	39
8 POHDINTA.....	40
LÄHTEET.....	45
LIITTEET	
LIITE 1 Kirje vanhemmille	
LIITE 2 Päiväkirjapohja	

TIIVISTELMÄ

Kirsti Kivistö, Anni Kotiranta

Vanhempien tunteet ja kokemukset perheen ensimmäisen lapsen aloitettua päivähoiton, 47 sivua, 2 liitettä

Saimaan ammattikorkeakoulu, Lappeenranta

Sosiaali- ja terveysala, Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi

Ohjaaja lehtori Outi Kokko-Muhonen

Tämä opinnäytetyö on selvitys vanhempien tunteista ja kokemuksista, kun perheen ensimmäinen lapsi aloittaa päivähoiton. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää narratiivisen päiväkirjamenetelmän avulla, miten kolme perhettä kokivat päivähoiton aloituksen ja ottaako päivähoiton kasvatusyhteistyö huomioon vanhempien tunteet.

Tarkoitus oli avata perheiden ajatusmaailmoja ja tuoda julki vanhempien oma-kohtaisia tunteita ja kokemuksia. Aihe on merkittävä, koska se on samaan aikaan ajankohtainen ja ajaton. Aina on olemassa perheitä, jotka ovat tämän tilanteen edessä.

Päiväkirjamenetelmä osoittautui hyväksi ratkaisuksi kerätä tietoa vanhempien tunteista ja kokemuksista. Pyysimme vanhempia kirjoittamaan tunteistaan ja kokemuksistaan päiväkirjoihin päivähoiton ensimmäisistä viikoista. Päiväkirjat analysoimme tarkasti ja lisäsimme otteita niistä selvitykseemme, jotta vanhempien tunteet ja kokemukset tulisivat alkuperäisinä esille selvityksen tuloksissa. Päiväkirjat antoivat vanhemmille avoimen mahdollisuuden kirjoittaa henkilökohtaisista ajatuksistaan.

Selvityksen tulosten mukaan ensimmäisen lapsen päivähoiton aloitus herätti vanhemmissa paljon erilaisia tunteita: syyllisyyttä, mustasukkaisuutta, luopumisen tuskaa, luottamusta, helpotusta, kaipuuta, ylpeyttä, turvallisuutta ja epävarmuutta.

Selvityksen perusteella tunteiden huomioiminen on tärkeää ja edistää luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen syntymistä. Onnistunut yhteistyö päivähoiton henkilökunnan kanssa helpottaa perheiden arkea ja vanhempien työssä jaksamista, kun lapsilla on hyvä olla.

Jatkotutkimusaiheita voisivat olla esim. selvitys ammattikasvattajien tunteista ja kokemuksista vanhempien kanssa tehtävässä kasvatustyössä, isien osallisuudesta päivähoiton arjessa ja ammattikasvattajien keinot tukea vanhemmuutta.

Avainsanat: tunteet, kokemukset, varhaiskasvatus, päivähoito, yhteistyö, arki, vanhemmuus

ABSTRACT

Kirsti Kivistö, Anni Kotiranta

Parental Feelings and Experiences, when their Firstborn Starts Daycare, 47 pages, 2 appendices

Saimia University of Applied Sciences, Lappeenranta

Social Services and Health Care, Degree Programme in Social Services

Bachelor's Thesis 2010

Instructor: Senior Lecturer Outi Kokko – Muhonen

This thesis is a report about feelings and experiences that parents have when their first child starts daycare. The aim of this report was to find out how parents felt, and whether or not the daycare staff were considerate of those feelings.

The purpose of this thesis was to open a window into the minds of families and bring out their personal feelings and experiences. The subject is meaningful, because it is at the same time current and timeless. There are always going to be families who are in this situation.

The method was qualitative, and the narrative diary method was used and turned out to be a good solution for collecting information about feelings and experiences. Parents were asked to write about their feelings during the first daycare weeks. The diaries were carefully analyzed and direct quotes from their thoughts were included in the report in order to bring out genuine feelings and experiences.

According to the results, the start of the firstborn's daycare brings up many different feelings including guilt, jealousy, renunciation, trust, relief, longing, pride, safety and insecurity. On the basis of this report, recognition of feelings is important and promotes the start of a trusting and interactive relationship between the parents and the daycare staff. Successful cooperation leaves the parents free to be productive during their work, secure in the knowledge that their children are in good hands.

Further study might be done concerning the feelings of the childcare providers about cooperation with the parents, about the role of fathers in daycare, and about supporting parenthood.

Keywords: Feelings, Experiences, Upbringing, Daycare, Cooperation, Parenthood

1 JOHDANTO

Päivähoito on aihe, joka aiheuttaa usein vilkasta keskustelua. Viime vuosina on keskusteltu mm. päivähoitoryhmien koosta ja henkilökunnan määrästä. Omalta osaltamme haluamme herättää ajatuksia ja keskustelua hieman erilaisesta näkökulmasta eli vanhempien tunteiden kautta. Aihe on ajankohtainen ja ajaton, koska aina on olemassa perheitä, jotka ovat tämän uuden kokemuksen edessä: perheen ensimmäinen lapsi aloittaa päivähoidon. Vanhempien tunteiden huomioon ottaminen auttaa myös luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen syntymistä kaikkien osapuolten välille. Luottamuksellisuus on myös yksi kasvatuskumppanuuden periaatteista.

Kaskelan ja Kekkosen (2006) mukaan hyvän yhteistyön kriteerit ovat samat kuin kasvatuskumppanuuden ydinajatuksessa. Yhteinen, mutta jaettu kasvatustehtävä ja siinä yhdistyvät molempien osapuolten olennaiset lasta koskevat tiedot ymmärretään ja niitä kunnioitetaan.

Opinnäytetyössämme selvitämme, mitä tunteita ja kokemuksia vanhemmissa herää ensimmäisen lapsen aloittaessa päivähoidon. Lisäksi pohdimme myös, otetaanko vanhempien ja ammattikasvattajien yhteistyössä huomioon vanhempien tunteet ja kokemukset.

Ammatillisuuden kannalta opinnäytetyömme tavoitteena on kehittää mm. sosionomilta vaadittavia vuorovaikutuksen, viestinnän ja kanssakulkemisen taitoja. Sosiaalialan työssä sekä päivähoidossa vuorovaikutus on puhumista, kuuntelemista ja toimintaa. Toimivan vuorovaikutuksen perusedellytys on kuuntelutaito. (Borgman, Dalmaso, Hakonen, Honkakoski, Lyhty 2001, 19.) *Kuuntelu ja toisen kuuleminen ei ole ensisijassa taito vaan suhde toiseen ihmiseen* (Kaskela & Kekkonen 2006, 32). Tulevina päivähoidon ammattilaisina joudumme kohtaamaan vanhempien erilaisia tunteita, myös negatiivisia kuten suuttumusta, ahdistusta ja hämmennystä. Ammatillisuus on taito ja kyky vastaanottaa se, mitä toinen haluaa viestittää, vaikka se ei aina olisikaan miellyttävää tai asiasta ollaan eri mieltä. Myös sanattomien viestien lukeminen (ilmeet, eleet ja kehon asennot) ovat osa vuorovaikutustaitoja. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32.) *Kuulluksi*

tuleminen on aina eheyttävä kokemus ja sen tähden kasvatuskumppanuuden keskeinen periaate (Kaskela & Kekkonen 2006, 32).

Meitä molempia kiinnostavat ihmisten arki ja sen esiin nostamat tunteet ja kokemukset. Aloimme kehittää ajatusta opinnäytetyöstä, joka käsittelee vanhemmuutta ja siihen liittyviä tunteita. Päivähoidon maailmaa pohtiessamme havahtuimme siihen, että varsinkin ensimmäisen lapsen päivähoidon aloitus herättää vanhemmissa suuria tunteita ja uusia kokemuksia. Opinnäytetöitä, jotka olisivat keskittyneet erityisesti tunteisiin ja vanhempien omakohtaisiin kokemuksiin ja kertomuksiin lapsen päivähoidon aloituksesta, emme yrityksistä huolimatta onnistuneet löytämään.

Päivähoidon aloitus on suuri muutos perheen arjessa. Muutokseen voi liittyä monia erilaisia tunteita kuten iloa, luottamusta ja innostusta uudesta sekä vaikeampia tunteita kuten esimerkiksi syyllisyyttä ja epävarmuutta. Tällaiset tunteet saattavat korostua ensimmäisen lapsen aloittaessa hoidon tai erityisesti sen vanhemman kohdalla, joka luopuu kotivanhemmuudestaan. (MLL.) *Hoidon alkamisen aika saattaa olla vanhemmalle varsin haastavaa: sopeutumista ja perehtymistä töihin, arjen uuden rytmin hallintaa, omien ristiriitaisten tunteiden siirtämistä ja lapsen haastavan käytöksen vastaanottamista sekä muutoksessa tukemista* (MLL).

Tässä opinnäytetyössä käytämme päivähoidon työntekijästä aina nimitystä ammattikasvattaja, koska haluamme erottaa päivähoidon kasvattajat vanhemmista. Päivähoidosta kertovassa teoriaosuudessa olemme hieman tarkemmin perehtyneet päiväkotitoimintaan ja perhepäivähoitoon, koska selvityksemme kohteena olevien perheiden lapset ovat aloittaneet näissä päivähoitopalveluissa.

Haluamme tuoda esille vanhempien omia mielipiteitä heidän itsensä kertomina. Selvityksessä käytämme päiväkirja-menetelmää, joka on yksi narratiivisten menetelmien muoto. Päiväkirjat analysoimme tarkasti ja olemme lisänneet otteita niistä selvitykseen, jotta vanhempien tunteet ja kokemukset tulevat alkupe-
räisinä esille selvityksen tuloksissa.

2 VARHAISKASVATUSPALVELUT

Varhaiskasvatus on pienten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista (Stakes 2005). Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista vuorovaikutusta sekä yhteistoimintaa lapsen vanhempien ja ammattikasvattajien kesken eli kasvatuskumppanuutta. Varhaiskasvatuksen tulisi olla lapsen kannalta mielekäs kokonaisuus, jossa lapsen omaehtoisella leikillä on keskeinen merkitys. (Stakes 2005, 11.) Varhaiskasvatuksen tulee perustua myös varhaiskasvatukselliseen tietoon ja tutkimuksiin sekä pedagogisiin menetelmiin (Karling, Ojanen, Sivé, Vihunen & Vilén 2009, 255).

Varhaiskasvatuksen ohjausvälineenä toimii varhaiskasvatussuunnitelma. Yhtenä suunnitelman tavoitteena on lisätä varhaiskasvatushenkilöstön ammatillista tietoisuutta, vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuspalveluissa sekä tehdä moniammatillista yhteistyötä eri palveluiden kesken, joiden avulla tuetaan lasta sekä lapsen perhettä ennen oppivelvollisuuden aloittamista. Keskeinen voimavara varhaiskasvatuksessa on ammattitaitoinen henkilökunta. Vahva ammatillinen osaaminen ja tietoisuus niin yksittäisellä ammattikasvattajalla kuin koko ammattikasvatusyhteisöillä ovat laadukasta varhaiskasvatusta. (Stakes 2005, 7, 11 – 12.)

Elämme varhaiskasvatuksen laadun kehittämisen vaihetta, jossa varhaiskasvatuksen kehittäminen toteutui ja toteutuu organisoidusti sekä alueellisesti kuntien, osaamiskeskusten ja oppilaitosten yhteistyönä. Ammatillinen henkilökunta, lapset sekä vanhemmat ovat keskeisiä toimijoita. Vanhemmilla on aktiivinen rooli palvelujen laadun arvioinnissa sekä kehittämisessä. Lapsen kasvattaminen sekä kasvamisen ovat vuorovaikutuksellista toimintaa toisten ihmisten kanssa. Siinä tähdätään tietoiseen tapaan kasvattaa lapsi ja luomaan vuorovaikutuksellinen kasvuympäristö. Kasvatuksen suunnittelussa on tarkoitus huomioida koko konteksti eli ympäristö. (Järvinen, Laine., Hellman-Suominen, 2009, 8, 85.)

Varhaiskasvatuksen yksi keskeinen laatukriteeri on kasvatuskumppanuuden toteutuminen. Laatuarvioinnilla on nähty olevan kaksi keskeistä päätavoitetta: toiminnan säätely ja toiminnan kehittäminen. Toimintaa säädellään pitkälti hallinnollisin keinoin, kun taas toiminnan kehittelyyn osallistuvat useat sidosryhmät ja toiminnan onnistuneita sekä huonoksi havaittuja käytänteitä korjataan tai niistä otetaan opiksi. Käsitys laadukkaasta varhaiskasvatuksesta ja päivähoidon tavoitteista vaihtelee eri aikoina eri kulttuureissa ja päivähoitokonteksteissa. Varhaiskasvatuksessa on oleellista lasten, varhaiskasvatuksen henkilöstön ja vanhempien vuorovaikutus ja kasvatuksellinen kumppanuus. (Ohlsbom & Pohjola 2006, 11 – 15.)

Varhaiskasvatus on parhaimmillaan sellaista, jossa lasten ja aikuisten on mahdollista työskennellä yhteistyössä ja tuntea voimaannuttavaa yhteenkuuluvuutta sekä läheisyyttä toisiinsa. Näin voidaan vastata varhaiskasvatuksen haasteeseen lapsen kehityksen yksilöllisestä ja yhteisöllisestä tukemisesta sekä tukea lapsen kokonaisvaltaista kasvua. (Järvinen ym. 2009, 127.) *Varhaiskasvatuksen arvopohjan keskeisimpänä lähtökohtana on lapsen ihmisarvo* (Varttua 2009).

2.1 Päivähoito

Lasten päivähoito on yhteiskunnan lapsiperheille tarjoamaa varhaiskasvatusta palvelua, jossa yhdistyvät lapsen oikeus varhaiskasvatukseen ja vanhempien oikeus saada lapselleen hoitopaikka (Kuntatiedon keskus 2008).

Kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on vanhempainvapaan jälkeen oikeus kunnalliseen päivähoitoon = subjektiivinen oikeus. Vaihtoehtoisesti vanhemmat voivat valita yksityisen hoidon tuen tai alle 3-vuotiaalle lapselle kotihoidon tuen. Lapsella on oikeus vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista kunnan päivähoidon tai koulun yhteydessä järjestämään maksuttomaan esiopetukseen. Lakisääteisten palvelujen lisäksi kunnissa järjestetään leikki- ja kerhotoimintaa. (Kuntatiedon keskus 2008.)

Päivähoidon ja esiopetuksen keskeisimmät lait ovat

- Laki lasten päivähoidosta (36/1973)
- Perusopetuslaki (628/1998)

Päivähoito järjestelmänä saa vahvasti perhettä ja sen toimintaedellytyksiä tukevan roolin sosiaalipalvelujen näkökulmasta. Perheen lapsille etsitään yhteiskunnan sekä perheen itsensä kannalta käytännöllisin hoidon muoto. (Heinämäki 2004, 45 – 46.) Päivähoidolla on sosiaalinen tehtävä ja kasvatustehtävä. Lasten hoito, kasvatustyö sekä – oppimistarpeiden lisäksi on tarkoitus mahdollistaa myös vanhempien työssäkäynti ja opiskelu. (Karling ym. 2009, 39.)

Päivähoidolle on asetettu valtakunnalliset tavoitteet, mutta päivähoitoon liittyviä toimintojen tavoitteita voi joustavasti soveltaa toimipaikkaa kohden. Päivähoidolle on asetettu tavoiteohjelma, jossa korostetaan kodin sekä päivähoitoon yhteistyötä. Päivähoidon tulisi tukea kodin kasvatustyötä sekä pyrkiä rikastuttamaan ja monipuolistamaan aikuisten ja lasten välisiä suhteita. (Peltonen 2000, 29.)

Päivähoidon keskeisimpiä tehtäviä ovat perheiden tukeminen kasvatustehtävässä ja lapsen persoonallisuuden tasapainoisen kehityksen edistäminen. Yhteiskunnallinen tilanne, jossa perheen omat voimavarat eivät riitä turvaamaan lapsen kasvua, korostaa päivähoitoa sosiaalipoliittista merkitystä. Päivähoito toteuttaa ehkäisevää sosiaalipoliittista ja tasaa mahdollisuuksia sekä on sosiaalilautakunnan alaisuudessa kiinteä osa sosiaalihuoltoa. (Heinämäki 2004, 45- 46.)

Päivähoidon ja varhaiskasvatuksen laadun tarkkailua on tehostettu viime vuosina. Laadun arviointiin ovat aktiivisesti osallistuneet hallinnon edustajien lisäksi kunnat, ammattikasvattajat, lasten vanhemmat sekä lapset. Jokaisen yksikön tehtävänä on tutkia laadittujen kriteerien pohjalta toimintansa laatua yhteistyössä vanhempien sekä lasten kanssa. Näin saadaan selville toiminnan vahvuudet sekä kehittämistarpeet. (Karling ym. 2009, 40.)

Päivähoito on osa julkista hyvinvointijärjestelmäämme. Lakien, normien ja voimavarojen suuntaamisen avulla yhteiskunta säätelee julkisissa organisaatioissa kuten päiväkodeissa toteutettavaa toimintaa. Suomalaisessa päivähoitokulttuurissa ajatellaan, että vanhemmilla on oikeus valita, mikä hoitomuoto on heidän lapsilleen paras mahdollinen. (Karila & Nummenmaa 2001, 11- 13.)

Arvot päivähoidossa ovat yhteneväisiä valtakunnallisten linjausten sekä kaupungin tai kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Arvoista pyritään keskustelemaan vanhempien, lasten ja työntekijöiden kesken siten, että arvopohja olisi yhteinen kaikille osapuolille. Tärkeitä arvoja ovat mm. perusturva, lapsuuden kunnioittaminen, lapsen oikeus elää lapsuuttaan kiireettömästi, lapsen sekä perheiden tasa-arvoinen kohteleminen ja lapsen oikeus tulla kuulluksi sekä ymmärretyksi ikänsä ja kehitystasonsa puolesta. (Järvinen ym. 2009, 126.)

Lapsen siirtyminen kodistaan päivähoitoon on iso muutos lapsen elämässä. Ammattikasvattajalla on merkittävä vastuu lapsen yksilöllisessä huomioimisessa sekä sosiaalistamisessa uuteen kasvuympäristöön. Ammattitaitoinen kasvattaja hyödyntää vuorovaikutustaitojaan lisäämällä lapsen luottamusta aikuista kohtaan ja että lapsi kokee olevansa turvassa. Kasvattajan on siksi tärkeää kiinnittää huomiota lapsen sanalliseen ja sanattomaan viestintään. (Järvinen ym. 2009, 160.)

2.2 Päivähoitotoiminnan muodot

Varhaiskasvatusta järjestetään varhaiskasvatuspalveluissa, joita tuottavat kunnat, järjestöt, yksityiset palveluntuottajat ja seurakunnat. Keskeisimpiä varhaiskasvatuspalveluja ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito, erilainen avoin toiminta sekä esiopetus. Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus muodostavat lapsen kehitykselle tärkeän ”polun”. (Stakes 2005, 11–12.)

Päivähoito edellyttää vanhempien ja hoitopaikan välistä yhteistyötä, minkä lähtökohtana on vanhempien ja hoitajan yhteinen vastuu lapsesta. Hoitosuhteen jatkuessa kiinteä ja jokapäiväinen yhteistyö edistää lapsen sosiaalista kehitystä

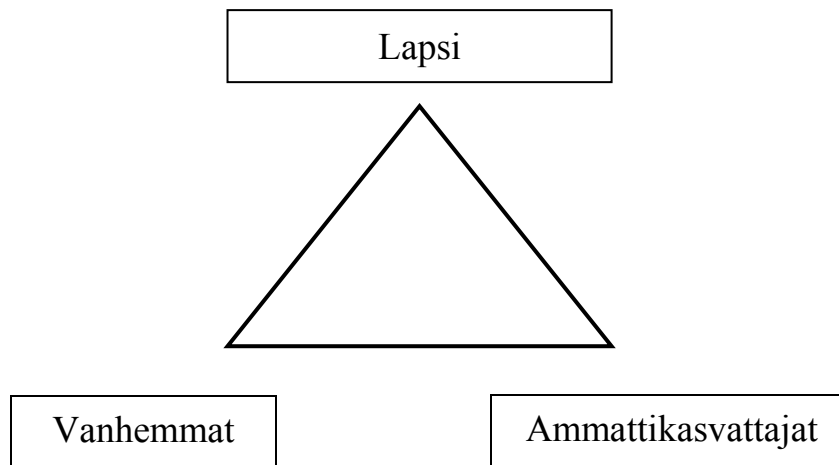
ja lapsi saa näin mallia myönteisestä vuorovaikutussuhteesta. (Pirkanmaan yksityiset perhepäivähoitajat ry., 2004.)

Päiväkodin toiminta-ajatuksessa kiteytyy päiväkodin tehtävä lyhyesti: *Tavoitteena on hyvinvoiva lapsi, joka oppii luottamaan itseensä ja omiin taitoihinsa vuorovaikutuksessa aikuisten ja vertaisryhmän kanssa. Kasvatusvastuu jaetaan vanhempien kanssa.* (Järvinen ym. 2009, 126). Takalan mukaan päiväkotitoiminta on organisaatio, jossa on omanlaisensa maailma ja sen toiminta tulisi perustua yhdessä sovituille arvoille sekä niistä lähteville toimintastrategioille. (Takala 2006, 36.)

Perhepäivähoitomuodoista yleisin on hoitajan omassa kodissa annettava perhepäivähoito. Ryhmässä on enintään neljä alle kouluikäistä kokopäivähoidossa olevaa lasta ja mahdollisesti myös yksi osapäivähoidossa oleva alle kouluikäinen tai koululainen. Ryhmään saattavat kuulua myös hoitajan omat alle kouluikäiset lapset. Lapsiryhmän muodostus lähtee ajatuksesta, että lapsia olisi eri-ikäisiä ottaen huomioon kuitenkin, että lapsilla olisi myös ikäistään seuraa. Perhepäivähoitomuodoista uusin on ryhmäperhepäivähoito. (Karling ym. 2009, 43 – 44.)

3 VANHEMPIEN JA AMMATTIKASVATTAJIEN YHTEISTYÖ

Vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön merkitystä ei voi riittävästi korostaa. Vanhempien ja ammattikasvattajien välillä on vuorovaikutussuhde, mikä vaikuttaa lapseen. Lapsen ja ammattikasvattajan välinen vuorovaikutussuhde vaikuttaa taasen vanhempiin sekä vanhempien ja lasten vuorovaikutussuhde vaikuttaa ammattikasvattajiin. (Koivunen 2009, 156.)

Kuvio 1 Lapsen, vanhemman ja ammattikasvattajan vuorovaikutuskolmio (Koivunen 2009, 156)

Päivähoidossa vanhempien ja ammattikasvattajien välinen yhteistyö sisältää kaikenlaisen vanhempien ja kasvattajien välisen vuorovaikutuksen ja toiminnan. Yhteistyön käsite on laaja, joten sen rinnalle on tullut muita yhteistyön käsitteitä. Ammattikasvattajien roolia suhteessa vanhempiin painotetaan kotikasvatuksen tukemisella, millä tarkoitetaan tavoitteellista keskustelua kasvatuksesta ja kasvatuseriaateista, arvoista ja kulttuurista lapsen edun mukaisesti. Päivähoitojärjestelmä pyrkii tukemaan lasten kotikasvatusta. Päivähoidossa puhutaan kasvatustavasta ja sen jakamisesta. Vanhemmat ovat viime kädessä vastuussa lastensa kasvattamisesta ja päivähoidon ammattikasvattaja on vastuussa päiväkodissa tapahtuvasta kasvatuksesta. Päiväkotien ammattikasvattajat pyrkivätkin luomalla yhteistyön edellytykset vanhempien osallisuuteen. (Koivunen 2009.)

Yhteistyön onnistumisen tärkein edellytys on molemminpuolinen tieto toistensa rooleista ja keskinäinen luottamus. Vanhempien tulee tietää esim. lastaan kohtaan nousseista huolista ensin, ennen kuin asiasta otetaan yhteyttä esim. erityislastentarhanopettajaan. (Koivunen, 2009.) Samalla pyritään eroon vanhasta ajattelumallista, jossa ammattikasvattajat päättävät itsenäisesti vanhempien odotuksia tai toiveita kuuntelematta, miten lapsia päiväkodissa kasvatetaan (Koivunen 2009, 153).

Tauriainen (2000, 120) mukaan yhteistyöllä turvataan kasvatuksellista jatkuvuutta kodin ja päiväkodin välillä, mikä edesauttaa lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Onnistuneella yhteistyöllä voidaan myös lisätä vanhempien kasvatustietoisuutta ja tukea heitä kasvatuskysymyksissä. Yhteistyön suuntaus on ollut viime aikoina vanhempien vaikutusmahdollisuuksien lisääminen koko toiminnan suunnittelussa, arvioinnissa ja päätöksenteossa. Vertaistuen saaminen muilta vanhemmilta on myös yksi vanhempien voimavara. (Ohlsbom & Pohjola 2006.)

Yhteistyö ja luottamus ovat toisistaan riippuvaisia. Luottamus lisää yhteistyötä ja yhteistyö luottamusta. Luottamus kasvaa pikkuhiljaa jokapäiväisessä arjessa, mutta se saatetaan menettää hetkessä ja luottamuksen takaisin saamiseen voi kulua pitkä aika. Luottamuksen saavuttamiseen vaikuttaa henkilön aikaisemmat kokemukset ja myös kulttuurierot. Aikuisten tasavertaisuus ja molempien osapuolten asiantuntijuuden arvostaminen lapsen kasvatuksessa on kasvatuskumppanuutta, joten aikuisten vuorovaikutussuhteiden hoitamiseen ja vaalimiseen tulee kiinnittää huomiota. (Rönkä, Malinen, Lämsä 2009, 73 – 74.)

Röngän ym. (2009) perhe-elämän paletti -tutkimuksen mukaan vanhemmat ovat varsin tyytyväisiä tänä päivänä vanhempien ja ammattikasvattajien väliseen yhteistyöhön. Tyytyväisimpiä he olivat luottamuksellisuuteen ja avoimuuteen ja siihen, miten sitoutuneita päiväkodin ammattikasvattajat olivat kasvatustyöhönsä. Kasvatuskumppanuuden asettamiin odotuksiin vanhemmat ovat suhtautuneet myös myönteisesti. Vanhempien mielestä odotukset ovat luonnollisia, koska heillä on kuitenkin päävastuu lapsen kasvatuksessa. Yhteiset kasvatuseriaatteen, säännöt ja tavoitteet koettiin hyödyllisiksi. Tutkimuksen mukaan vanhemmat kokivat tärkeäksi osallisuuden hoidon suunnitteluun ja sitä kautta vaikuttamisen oman lapsen asioihin. (Rönkä ym. 2009, 75 – 77.)

Päivähoidon henkilökunnan olisi hyvä muistaa, että lapsen päivähoiton aloitus voi olla vaikeaa myös vanhemmille. Ammattikasvattajien olisi hyvä luoda vanhemmalle sellainen tunne, että hän on lapsensa tärkein kasvattaja ja voi samalla luottaa päiväkodin olevan turvallinen ja luotettava hoitopaikka. (Karling ym. 2009, 297.)

Vanhemmuutta on monenlaista, mikä edellyttää ammattikasvattajilta erilaisten ”todellisuuksien” tunnistamista ja ymmärtämistä. Ammattikasvattajaa auttaa työssään, jos hän itse on reflektoinut, peilannut omaa vanhemmuuttaan, sen vahvuuksia ja heikkouksia. Tämä auttaa työntekijää kohtaamaan asiakasvanhempia, joiden uskomukset ja näkemykset vanhemmuudesta poikkeavat ehkä suurestikin työntekijän omista arvoista. (Kekkonen 2005, 28.)

3.1 Kasvatuskumppanuus

Valtakunnallisissa varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteissa (2005) vanhempien ja henkilöstön välinen kasvatusyhteistyö määritellään kasvatuskumppanuudeksi. Kasvatuskumppanuus on vanhempien ja henkilöstön tietoista sitoutumista ja toimimista lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi sekä heidän välistä tasavertaista vuorovaikutusta. Kasvatuskumppanuuden molemmat osapuolet toimivat lapsen hyvinvointia kannattelevalla tavalla ja heillä on tasavertaiset, mutta sisällöltään erilaiset tiedot ja tavat toimia lapsen kanssa. Ensisijainen kasvatusvastuu on kuitenkin vanhemmilla. (Stakes 2005, 31.)

Vanhemmilla on lastensa ensisijainen kasvatusoikeus ja – vastuu sekä oman lapsensa tuntemus. Henkilöstöllä on koulutuksensa antama ammatillinen tieto ja osaaminen sekä vastuu kasvatuskumppanuuden ja tasavertaisen yhteistyön edellytysten luomisesta (Stakes 2005).

Kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet ovat:

- kuuleminen
- kunnioitus
- luottamus
- dialogisuus

Vanhempien osallisuus lapsen varhaiskasvatuksessa on todellista osallistumista ja toimintaa. Vanhemmilla on mahdollisuus osallistua lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tekoon sekä päivähoidon toimintaan esimerkiksi vanhempainiloissa ja kasvatustilaisuuksissa. Tarkoituksena on saada vanhemmat tuntemaan, että he kuuluvat siihen varhaisiyhteisöön, jonka jäsen heidän lapsensa on. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17, 25 – 27.)

Vanhemman äänen kuulemista päiväkodissa edesautetaan pyytämällä häntä kertomaan omasta lapsesta. Vanhempien kertomia tarinoita ja tapahtumia päiväkodin arjessa voidaan kirjata ylös esim. siitä, millainen heidän lapsi on ja mitkä ovat hänelle ominaisia tapoja toimia. Tärkeää on kysyä vanhemmilta heidän toiveistaan ja odotuksistaan lapsen päivähoidon suhteen. Vanhemmille täytyy tehdä selväksi, että he ovat tervetulleita lapsensa hoitopaikkaan ja osalliseksi lapsensa varhaiskasvatukseen. Vanhemman äänen kuulumista auttaa, kun hänelle luodaan mahdollisuuksia ja kanavia kertoa sekä välittää tuntemuksiaan omasta lapsestaan. (Kaskela & Kronqvist 2007, 27.)

Lapset käyttäytyvät ja toimivat joskus eri tavalla hoidossa ja kotona. Onkin tärkeää, että vanhempien tiedot lapsesta otetaan huomioon hoitoa suunniteltaessa. Kasvattajien ja vanhempien jatkuvan ja syvenevän vuoropuhelun tulisi mahdollistaa puhumisen niin tavanomaisista lapsen asioista kuin pulmallisistakin tilanteista. Kasvatuskumppanuutta toteuttamalla voidaan lapselle muodostaa fyysisistä, psyykkistä ja sosiaalista eheyttä vahvistava kokonaisuus. (THL.)

3.2 Päivähoidon aloitus

Päivähoidon alku on lapselle ja vanhemmille suuri muutos. Vanhempien ja päivähoidon henkilöstön keskinäinen luottamus ja yhteisymmärrys tukevat myös pienen lapsen terveellä tavalla irrottautumista vanhemmistaan. Tällöin myös vanhempien on helpompi antaa lapsensa irrottautua heistä. Päiväkotityö on asiakaspalvelutyötä, jossa asiakkaina ovat lasten lisäksi vanhemmat ja koko perhe. (Kähkönen 2007, 14–17.)

Kekkosen mielestä päivähoidon asiakaslähtöisyys konkretisoituu ensimmäisen kerran, kun perheelle ryhdytään kartoittamaan päivähoitovaihtoehtoja, palvelujen saatavuutta sekä laatua perheen omien tarpeiden näkökulmasta. Asiakaslähtöisyys näyttäytyy perheelle myös niissä työ- ja toimintatavoissa, joilla ammattikasvattajien sekä vanhempien välinen kasvatusyhteistyö on järjestetty. Vanhempien vaikutusmahdollisuudet sekä osallisuus palvelujen suunnittelussa, arvioinnissa, toteutuksessa ja arvioinnissa on nostettu yhdeksi päivähoitopalvelujen keskeiseksi laatutavoitteeksi. (Lammi – Taskula & Bardy, 2009, 163.)

Tutustumiskäynnillä perheen kotona pidetään yleensä päivähoidon aloituskeskustelu, joka antaa perheelle puheenvuoron heille tutussa ja turvallisessa ympäristössä. Vanhemmilla on monenlaisia odotuksia, tunteita ja kenties pelkoja päivähoidon aloituksen suhteen. Aloituskeskustelussa on mahdollisuus käydä läpi omia tunteita ja sopeutua tulevaan muutokseen, jonka lapsen päivähoidon aloitus aiheuttaa. Samalla vanhemmat saavat tukea siihen, että he pystyvät paremmin valmistelemaan lasta päivähoidon aloitukseen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 41.)

4 PIENTEN LASTEN VANHEMMUUS

Kemppaisen (2001, 15) mielestä *Vanhemmuuden välttämätön edellytys on lapsi. Vanhemmuutta isyyttä ja äitiyttä, voidaan pitää sosiaalisesti rakentuneena kulttuurisena ilmiönä, jolloin vanhemmuutta luodaan, opitaan ja kehitetään sosiaalisessa toiminnassa, Vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa* (Kekkonen 2005, 25).

Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymän kehittämä Vanhemmuuden roolikartta kertoo selkeästi vanhemmuuden tehtävät ja vanhemman roolit. Vanhemmuudessa on viisi perusroolia: huoltaja, rakkauden antaja, rajojen asettaja, ihmissuhdeosaaja ja elämän opettaja. Vanhemmuuden roolit eivät ole pysyviä vaan niissä voidaan kehittyä läpi elämän ja jokainen vanhempi toteuttaa niitä yksilöllisesti kunkin lapsen kanssa. Kaikki roolit ovat erittäin merkityksellisiä lapsen kannalta. Ilman niitä lapsi menehtyisi tai joutuisi heitteille. (Kekkonen 2005, 33.)

Arja Krankin mukaan vanhemmuus on elämän pituinen rooli, missä vanhemaksi kasvetaan. Eväät omaan rooliin vanhempana saadaan omilta vanhemmilta, omasta lapsuudesta ja kasvuympäristöstä. Vuorovaikutuksessa oman lapsen kautta syntyy vanhemmuus. Lapsen kehittyessä eteen tulevat moninaiset sekä erilaiset vaiheet, jotka opettavat isää ja äitiä vanhemmuuden tiellä. Jokainen lapsi on erilainen, joten jokainen vanhemmuuskin muotoutuu erilaiseksi. (Lastensuojelun keskusliitto 2001.)

Omien vanhempien biologisen tai psykologisen vanhemmuuden lisäksi lapset saavat osakseen myös sosiaalista vanhemmuutta. Sosiaalinen vanhempi on aikuinen, jonka kanssa lapsi asuu esim. perhekodissa tai muussa asuin tai kasvatusyhteisössä. Lapsella voi olla useita kiintymyssuhteita ammattikasvattajiin. Päivähoidossa ammattikasvattaja osallistuu päivittäin lapsen kasvatustehtävään jakaen vanhempien rinnalla kasvatusvastuuta. Täten ammattikasvattajalle voi muodostua sosiaalisen vanhemman rooli lapsen elämässä. (Kekkonen 2005, 21-22.)

Juvakka toteaa, että aikuiselle vanhemmuus on mahdollisuus kasvuun ja kehittymiseen. Monella tavalla se on myös arvovalinta, kun pohtii oman elämänsä arvojärjestystä. Vanhemmuudella on oltava tärkeä asema ihmisen elämässä. Näin voidaan riittävän hyvää vanhemmuutta toteuttaa parhaalla mahdollisella tavalla. (Juvakka 2005, 28.) Wahlbergin mukaan lasten kanssa olemisen kehittää aikuisen empatiakykyä, määrätietoisuutta, johdonmukaisuutta, aggressioiden hallintaa ja ilmaisua, kykyä iloita pienestäkin edistyksestä, kykyä olla tyytyväinen sekä onnellinen omasta vanhemmuudestaan, taitoa antaa myönteistä palautetta sekä kykyä myöntää virheensä. (Wahlberg 2005, 85.)

Arki lapsiperheessä

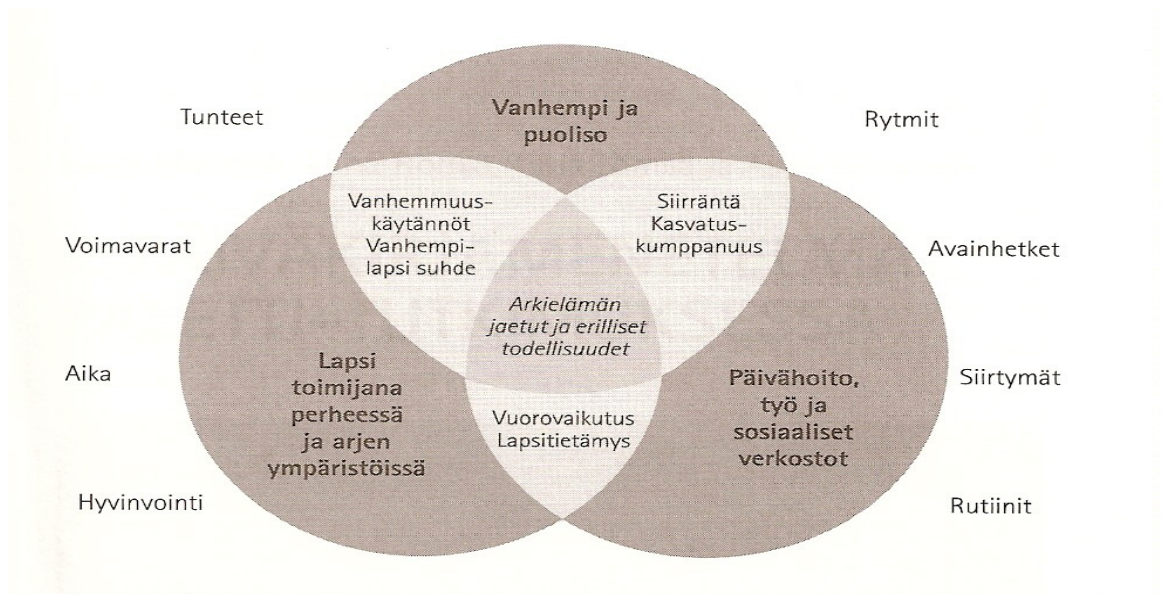
Perhe on suomalaisessa yhteiskunnassa tärkeä instituutio ja sen tukemiseksi on luotu erilaisia järjestelmiä sekä yhteiskunnallisia tukiverkostoja. Näiden verkostojen sekä ihmisten edun yhteensovittaminen on yksi suurimmista sosiaali- ja terveydenhuollon haasteista. (Karling ym. 2009, 15.)

Keskeinen perheen arjen toimintaa ohjaava jännite nykypäivänä liittyy perheen aikataulujen yhteensovittamiseen. Perheen elämään vaikuttavat vanhempien työajat (esim. vuorotyö, yötyö) ja lasten päivähoidon, koulun ja harrastusten rytmi. Jokaisessa perheessä on perheenjäsenillä omat aikataulut ja elämisen rytmit, mitkä on sovittava eri instituutioiden aikatauluihin. Lapsiperheen arjen sujuvuus vaatii paljon aikataulujen yhteensovittamista, jotta saadaan järjestettyä perheen yhteistä aikaa kiireisen arjen keskelle. Lapsiperheen arkirytmii muuttuu, kun lapset kasvavat ja heille tulee mm. uusia harrastuksia tai esimerkiksi avio-

eron kaltainen tilanne voi mullistaa perheen arkea. (Kinnunen, Feld, Mauno, 2008.)

Perheen arkirutiinien ylläpitäminen kuvastaa perheen hyvinvointia. Siinä yhdistyvät perheeseen kohdistuvat vaatimukset, käytettävissä olevat voimavarat ja yksilölliset odotukset sekä arvostukset. Arki on tavallaan kompromissi eri vaatimusten välillä ja perheen sisäiset arvostukset antavat painoarvoa erilaisille asioille. (Leskinen 2003, 27 - 28.) Usein yksilö määrittelee hyvinvointinsa perheensä ja läheistensä kautta. Perheen sekä ympäristön välinen vuorovaikutus voi vahvistaa tai heikentää perheen omaa hyvinvointia. Perheen terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät olennaisesti perheen sekä perheen jäsenten eri kehitysvaiheet, joista elämäнкаari muodostuu. (Karling ym. 2009, 15.)

Julkisissa keskusteluissa on aina välillä käyty keskustelua siitä, onko pienten lasten äideillä oikeus käydä töissä ja tehdä uraa vai pitäisikö heidän olla kotona lasten kanssa. Suomessa äitien työssäkäynnistä ei ole keskusteltu niin kärkevästi kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa, mutta aina ajoittain keskustelua kuitenkin käydään. Suomalaisia tutkijoita ei enää kiinnosta tutkimus siitä, onko vanhemman tai lähinnä äidin työssäkäynnillä haittaa lapselle ja hänen kehitykselleen. Tutkimukset ovat osoittaneet, ettei vanhemman työssäkäynnillä ole suoraa myönteistä tai kielteistä vaikutusta lapsen hyvinvointiin tai kehitykseen. Vanhemman työn yhteys lapsen hyvinvointiin on epäsuora eli siihen vaikuttaa vanhemman oma hyvinvointi ja vanhempana toimiminen sekä päivähoiton laatu. Siten olennaisempaa onkin, kuinka vanhemmat viihtyvät työssään ja miten lastenhoito ja varhaiskasvatus on järjestetty. (Kinnunen ym. 2008). Lammi – Taskula ja Bardy toteavat, että perheen hyvinvointiin vaikuttavat myös vanhempien oma parisuhde ja kokemukset päiväkodin, koulun sekä työelämän arjesta (Lammi – Taskula, Karvonen & Ahlström 2009, 60). Alla olevasta kuviosta on nähtävissä, miten monet tekijät vaikuttavat perheen arkeen.

Kuvio 2. Paletti-tutkimuksen temaatminen viitekehys (Rönkä ym. 2009, 19)

Perhe-elämän paletti – tutkimuksen (2009) mukaan perheiden arkeen kuuluu monia haastavia tilanteita, mutta ilmapiiri ja mieliala perheissä ovat pääasiassa myönteisiä. Arjen ja erityisesti työn ja perheen yhteensovittamiseen löydetään keinoja, vaikka se tuottaakin monesti päävaivaa. Arjen sujuvuuden avainkohdaksi muodostuu se, miten ruuhkatunneista, kuten aamun lähtötilanteet ja ilta-päivän töistä lähdöt ja lapsen päiväkodista hakutilanteet järjestyvät. (Rönkä ym. 2009.)

5 PÄIVÄHOIDON HERÄTTÄMÄT TUNTEET

Kasvatustyössä liikkuu monenlaisia tunteita. Ammattikasvattajan on tunnistettava omat tunteensa ja suhtauduttava omiin tarpeisiinsa vakavasti. Kun ammattikasvattaja oppii kuulemaan itseään ja ajatuksiaan, hänen on luontevampaa kuunnella lasta ja vanhempaa sekä käsitellä heidän moninaisia tunteitaan, kuten esim. huomiota tarvitsevaa ja kiukuttelevaa lasta tai vaativaa ja hämillään olevaa vanhempaa. (Kaskela & Kronqvist 2007, 29.)

Päivähoitoon siirtyminen on suuri askel sekä lapselle että hänen vanhemmilleen. Tilanteeseen liittyy usein hyvin voimakkaita tunteita ja hämmennystäkin. Ammattikasvattajan haasteena on kuunnella vanhempien kertomuksia ja koke-

muksia lapsen elämän varrelta ja poimia niistä olennaiset asiat, jotka voidaan yhdistää lapsen ainutkertaiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Toimivan vuorovaikutussuhteen avulla kaksi tärkeää tahoa, vanhemmat ja ammattikasvattajat, voivat yhdistää tiedot ja kokemukset lapsen parhaaksi. (Kaskela & Kronqvist 2007, 22.)

Päivähoitoon voidaan tuoda lisää emotionaalista turvallisuutta ja välittämistä jakamalla ja kuuntelemalla toisten tunteita. Päivähoidossa voisi olla hyvä tietoisesti opiskella vuorovaikutustaitoja, joissa kuunnellaan ja käsitellään toiminnan sekä olemisen sinänsä meissä kaikissa herättämiä tunteita ja kokemuksia. Ammatilaisen on varauduttava myös negatiivisiin tunteisiin, kuten suuttumuksen, vihan, surun ja mielipahan tunteisiin. Kuuntelemalla ja tunnistamalla sekä aikuisten että lasten tunteita voidaan koko yhteisön toimintakykyä ja jaksamista parantaa. Tilanteista ja tunteista oppimalla tuotetaan toimintakykyä, josta syntyy ihmiselle uutta psyykkistä energiaa ja sen ohessa mahdollisuus kasvaa ihmisenä sekä ammatilaisena. (Haapamäki, Kaipio, Keskinen, Uusitalo, Kuoksa 2000.)

Päiväkotien henkilökunnan yksi tärkeä ominaisuus on tai pitäisi olla kyky empatiaan. Yhteistyössä ja kohtaamisissa vanhempien kanssa empatiakyky on asetumista toisen ihmisen asemaan tukemalla vanhemman tai lapsen tunne-elämää. Jokaisella ihmisellä on erilaiset tarpeet ja odotukset, joten yhteistyö ei toimi samalla tavalla kaikkien vanhempien kanssa. Työntekijöiltä vaaditaan taitoa ja kykyä ymmärtää, kuinka toinen ajattelee ja reagoi. (Einhorn & Sihvonen 2007, Koivusen 2009 mukaan.)

Tunteet ovat osa ihmistä

Tunteet ovat voimavara, joita voidaan kehittää ja hyödyntää yhteiseksi hyvinvoinniksi. Tunteva ihminen on järkevä ihminen, jonka ei tarvitse piilottaa tai tukahduttaa tunteitaan. Emootio eli tunne tulee latinankielisestä verbistä *motere*, mikä tarkoittaa liikuttamista. Tunteet ovat tärkeitä työkaluja ihmisille mm. itsetuntemuksen kehittämisessä. Tilanteet, jotka herättävät tunteita, luovat mahdol-

lisuuden jonkin oppimiselle, oivaltamiselle ja kasvulle. (Isokorpi & Viitanen, 2001.)

Ihmisten arjessa ja elämässä tunteet ovat läsnä koko ajan. Vuorovaikutuksessa toisten kanssa puhutaan yleensä tunnekäsittein. Ihmistä voidaan kutsua joko tunteelliseksi tai tunteettomaksi hänen luonteenpiirteidensä perusteella. Perustunteita ovat mm. viha, suru, pelko, nautinto, rakkaus, yllätys, inho ja häpeä. Tunteiden avulla voidaan yrittää saada asioita oikeaan tärkeysjärjestykseen. Tunteet ovat osa ihmistä, ja niitä ei tulisi laiminlyödä. Järki ja tunteet voivat kulkea käsi kädessä. Tunne on aina todellista, mutta tunteen tulkitseminen järjellä voi viedä väärään suuntaan. (Isokorpi & Viitanen 2001.)

Tunteet voidaan määritellä kaikenlaisiksi elämykselliseksi mielenliikkeiksi ja niihin liittyviksi ajatuksiksi, psykologisiksi ja biologisiksi tiloiksi sekä ylykkeiksi toimintaan (Isokorpi & Viitanen 2001, 24). Tunteet vaikuttavat perheenjäsenten elämään joka päivä mielialan, ilmapiirin ja tunnetyön kautta. Perheenjäsenten mielialat ovat kuin välittäjäaineita, joihin monet asiat elämässä vaikuttavat ja jotka heijastuvat jäsenten toimintaan ja suhteisiin perheessä. (Rönkä ym. 2009.)

Tunteet ovat yksilölle voimavara, ja ne tiedottavat meille tärkeistä sosiaalisista suhteista ja tapahtumista. Yhteisötasolla hyödynnetään tunteita siten, että tunteet helpottavat ryhmien rajojen hahmottamista, vahvistavat omaan ryhmään kuulumista sekä selkiyttävät ryhmän sisäisiä rooleja. Yhteisöjen kannalta tunteet ovat merkittäviä myös kulttuurin mukaisten roolien, normien sekä arvojen siirtäjinä. (Saarinen & Kokkonen 2003, 15 – 16.) Tunnekokemukset lapsuudesta vaikuttavat aivojen tunneratojen toimintaan sekä niiden muotoutumiseen. Persoonallisuuden muokkautuminen rakentuu paljolti näiden emotionaalisten kokemusten kautta. Erityisesti toistuvat sekä voimakkaat kokemukset jättävät pysyvät jäljet. (Jalovaara 2005, 19.)

Tunteiden ymmärtäminen on avainasemassa ihmisen omassa itsetuntemuksessa. Kaikilla on tunteita koko ajan. Tutkimalla ja ymmärtämällä tunteita ei ole tarkoitus ehkäistä negatiivisesti vaikuttavia tunteita tai ylistää positiivisia tunteita, vaan oppia elämään omien tunteidensa kanssa omien tarpeidensa tyydyttämi-

seksi sekä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. (Dunderfelt 2006, 60 – 61.) Omien tunteiden ilmaiseminen edellyttää aitoutta, tarkkuutta ja jossain määrin oman kulttuurin normien seuraamista. Kulttuurinmukaisen sekä tarkan tunnesanaston hallitseminen mahdollistaa sisäisiä tunnekokemuksia mahdollisimman hyvin vastaavan ilmaisun, joka vähentää väärinymmärrysten syntymisen mahdollisuutta. (Saarinen & Kokkonen 2003, 28.) *Tunne on aina ensimmäinen tiedonkäsittelykeino* (Jalovaara 2005, 39).

6 SELVITYKSEN TOTEUTTAMINEN

Lapsen osallisuuden kautta aloimme pohtia vanhempien osallisuutta päivähoitoon. Puhuvatko vanhemmat ja päiväkodin henkilöstö samaa kieltä? Tämäkään aihe ei kaikesta huolimatta meille ”avautunut”, mutta jäimme pohtimaan vanhempien omakohtaisia kokemuksia ja tunteita ja sitä, toteutuuko kasvatuskumppanuus oikeasti päiväkodissa. Totesimme kuitenkin, että kasvatuskumppanuudesta on viime vuosina tehty monia opinnäyte- ja progradu -töitä. Sirpa Ohlsbomin ja Tanja Pohjolan opinnäytetyö ”Kasvatuskumppanuus vanhempien näkökulmasta” sai meidät pohtimaan sitä, miten vanhempien tunteet, odotukset ja kokemukset on otettu huomioon varhaiskasvatuksessa ja ammattikasvattajien ja vanhempien välisessä yhteistyössä.

6.1 Selvitystehtävät ja tavoitteet

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää

1. Millaisia ovat vanhempien omakohtaiset tunteet ja kokemukset ensimmäisen lapsen aloittaessa päivähoiton?
2. Otetaanko ammattikasvattajien ja vanhempien välisessä yhteistyössä vanhempien tunteet ja kokemukset huomioon?

Toteutimme selvityksen käyttämällä päiväkirjamenetelmää, mikä on yksi narratiivisista tutkimusmenetelmistä. Selvitykseen osallistuneet perheet täyttivät päi-

väkirjaa yhden viikon ajan ennen päivähoiton aloittamista, ensimmäisen hoito-
viikon ajan ja vielä yhden viikon ajan, kun aloituksesta oli kulunut noin kolme
viikkoa. Perheet pitivät päiväkirjoja omatoimisesti ja palauttivat ne sitten meille.
Yhden perheen lapsi aloitti perhepäivähoidossa ja muut päiväkodissa.

6.2 Selvitysmenetelmä

Selvityksemme on laadullinen ja lähestymme sitä narratiivisuuden näkökulmas-
ta. Brunerin (1986) mukaan narratiivisuutta pidetään yhtenä ihmisille tyypillisenä
tapana tehdä selkoa todellisuudesta. Tarinamuoto on loogisen ajattelun ohella
toinen tapa kokemuksen jäsentämiseen. (Eskola & Suoranta 2005, 22.)

Laadullisessa tutkimuksessa ovat yleistyneet tiedonkeruutavat, joiden avulla py-
ritään ymmärtämään toimijoita mm. heidän itsensä kertomien ja tuottamien tari-
noiden avulla = elämänkerralliset lähestymistavat. Aineistona voivat olla

- omaelämäkerrat
- päiväkirjat
- kirjeet
- muistelmat
- viralliset dokumentit.

Valitsimme narratiivisen menetelmän, koska halusimme selvittää vanhempien
omakohtaisia kokemuksia ja erityisesti tunteita vanhempien itsensä kertomina.
Päiväkirjan avulla vanhemmat voivat käsitellä omia, ehkä herkkiäkin tunteita,
jotka liittyvät lapsesta eroamiseen. Kirjoittaminen on usein helpompi tapa pur-
kaa tunteita, kuin kertoa niistä vieraalle ihmiselle. Päiväkirja antaa paremmat
edellytykset oman tarinan kertomiselle kuin kyselylomakkeeseen tai haastattelu-
kysymyksiin vastaaminen. Se ei ole myöskään aikaan eikä paikkaan sidottu.

Narratiivisuuden näkökulma on yksi tapa lähestyä laadullista tutkimusaineistoa.
Yksi ihmiselle tyypillinen tapa tehdä selkoa todellisuudesta on tarinamuotoinen
tapa jäsentää kokemuksia. Arkipäiväisiä puheita kuunnellessa ne voidaan hel-

posti jäsentää mitä moninaisimmiksi tarinoiksi. Tutkimuksellisenä resurssina narratiivisuutta voidaan hyödyntää lukemalla, keräämällä tai kirjoittamalla ja kirjoituttamalla tarinoita. Ihmisten maailma perustuu tarinoiden kertomiseen ja niiden kuuntelemiseen. (Eskola & Suoranta 2005, 22 – 23.)

Käytimme selvityksessämme päiväkirjamenetelmää, joka on itseohjatun kyselylomakkeen täyttö avointa vastaustapaa käyttäen. Päiväkirja tutkimusmenetelmänä on kyselylomakkeen kaltainen. Valmistelussa on oltava yhtä huolellinen kuin kyselylomaketta tehtäessä. On tärkeää huolehtia siitä, että päiväkirjan täyttäjät tietävät, mitä heidän on tehtävä, miksi ja milloin. Mukaan otetaan vain sellaisia asioita, joilla on suhde tutkimusongelmiin. Mukana voi olla myös valmiita kysymyksiä. (Hirsjärvi ym. 2007, 206–208.) Päiväkirja on yksi itseilmaisun tapa, jonka avulla voidaan kirjoittaa mm. tapahtumia, kokemuksia ja tunteita. Päiväkirja voi auttaa käsittelemään tunteita, ja se helpottaa selviytymään tunnekuohuisista. (Estola ym. 2007, 85 – 86.)

6.3 Aineiston keruu ja aineiston analyysi

Selvityksemme aineiston muodostavat vanhempien päiväkirjatekstit. Vanhemmat itse päättivät, mitä halusivat kirjoittaa ja minkä kokivat tärkeänä kertoa muille. Lisäksi päiväkirja sisälsi joka viikolle tunteisiin ja kokemuksiin liittyvän kysymyksen. Analysoimme aineiston päiväkirjoja lukemalla ja nostamalla esiin vanhempien tunnekokemuksia sekä vertailimme niitä. Toivoimme myös, että saisimme vastauksen siihen, ottaako yhteistyö vanhempien ja ammattikasvattajien välillä huomioon vanhempien tunteita.

Olemme jakaneet opinnäytetyöhömmme liittyvät työt siten, että olemme molemmat tahoillamme etsineet teorian tietoa ja käyneet sen jälkeen materiaalia yhdessä läpi yhdistämällä ne kokonaisuudeksi. Päiväkirjojen tuottamaa aineistoa olemme peilanneet yhdessä hankkimaamme teorian tietoon. Emme kuitenkaan ole tehneet tarkkoja rajoituksia työtehtävien välillä, vaan olemme yhdessä keskittyneet työn kaikkiin osa-alueisiin.

Selvitystä varten tarvitsimme 3 – 4 perhettä, joiden ensimmäinen lapsi aloittaa päivähoiton loppukesästä tai syksyllä 2009. Perheitä pyydettiin pitämään päiväkirjaa kolmen viikon ajan:

- 1. vk ennen päivähoiton aloitusta
- 2. vk ensimmäisen päivähoitoviikon aikana
- 3. vk neljä viikkoa päivähoiton aloittamisen jälkeen.

Perheiden valinnassa ajattelimme ensin hyödyntää neuvoloita ja muita virallisia tahoja, mutta sitten totesimme, että ystäväpiirissämme on muutamia perheitä, jotka ovat tässä elämäntilanteessa. Kysyimme vanhemmilta henkilökohtaisesti tai sähköpostin välityksellä, olisiko heillä kiinnostusta osallistua selvitykseen. Iloksemme huomasimme kiinnostusta olevan ja saimme suhteellisen helposti neljä perhettä selvityksen kohderyhmäksi. Yhdelle perheistä annoimme päiväkirjan paperiversiona ja muille sähköpostin välityksellä. Perheet täyttivät omatoimisesti päiväkirjat ja lähettivät ne täytettyinä meille. Yhden perheen lapsi sairasteli koko päivähoiton aloitusajan, joten emme saaneet tarvitsemaamme aineistoa. Vanhemmat eivät kokeneet enää merkittävänä pitää päiväkirjaa, koska hoitopäiviä ei ollut heidän mielestään riittävästi.

Laadullisen aineiston analyysin tarkoituksena on tehdä aineisto selkeämmäksi ja tuottaa uutta tietoa tutkitusta asiasta. Aineiston sisältämä informaatio pyritään tiivistämään ja informaatioarvoa kasvattamaan luomalla hajanaisesta aineistosta mielekästä sekä selkeää. (Eskola & Suoranta 2005, 137.)

Aineiston analysoimme käyttämällä aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Sisällön analyysissä etsitään tekstin merkityksiä. Analyysin tarkoitus on luoda sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä ryhmittelemällä aineisto. Aineiston käsittely perustuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan, jossa aineisto aluksi hajotetaan osiin, käsitteellistetään ja kootaan uudestaan uudella tavalla loogiseksi kokonaisuudeksi. Analyysiyksikkönä voi olla sana, sanayhdistelmä, lause, lausuma tai ajatuskokonaisuus. (Tuomi & Sarajärvi 2004.)

Päiväkirjat analysoimme käyttäen aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Aluksi luimme päiväkirjoja moneen kertaan läpi, jotta kokonaisuus niistä hahmottuisi mieliimme. Pyrimme löytämään ja erottelemaan päiväkirjojen teksteistä oleelliset tunteet ja kokemukset. Poimimme päiväkirjoista lauseita, jotka mieles-
tämme kuvasivat jotakin tunnetta. Tälle lauseelle annoimme pelkistetyn merki-
tyksen esim. epävarmuus. Käsittelimme jokaisen selvitysviikon erikseen teke-
mällä jokaiselle viikolle oman taulukon, jotta ko. viikon tunteet tulivat eritellyiksi.
Halusimme tuoda esille, millaisia tunnekokemuksia vanhemmilla oli ollut päivä-
hoidon alussa ja miten ne mahdollisesti muuttuivat.

PÄIVÄKIRJAN LAUSE	VANHEMMAN TUNNE
VIIKKO I	
"Mitä, jos en raatsi jättää itkuista lasta hoitoon?"	epävarmuus
"Itku silmässä vauvakuvia selaillen."	luopumisen tuska
"Kovasti mietityttää taas olenko tosi huono äiti, kun vien näin pienen lapsen vieraalle hoitoon?"	syyllisyys

Kuvio 3. Esimerkki aineiston käsittelystä

Ryhmittelimme samaa asiaa tarkoittavat tunteet, joille annoimme yhden kaikkia yhdistävän käsitteen. Näin saimme aineiston tiivistettyä eniten esiintyvien tuntei-
den mukaan. Pyrimme tarkkaan miettimään sitä, mitä juuri ko. vanhempi on kir-
joittaessaan ajatellut, jotta tunne tulisi ilmi sellaisena kuin hän on ajatellut eikä
mitä lause meistä selvityksen tekijöistä ehkä merkitsisi. Päiväkirjojen uudelleen
lukeminen useaan otteeseen selvitti tätä prosessia.

6.4 Selvityksen eettisyys ja luotettavuus

Kaikessa tutkimustoiminnassa pyritään välttämään virheitä, joten tutkimuksen
luottamuksellisuutta on arvioitava. Tutkimuksen luotettavuutta voidaan parantaa
tutkijan tarkalla selostuksella tutkimuksen toteuttamisesta. Lukijaa auttaa myös,
jos tutkimusselosteita rikastutetaan suorilla lainauksilla. Tuloksia voidaan pitää
luotettavina, jos tutkija käsittelee vastaajien vastauksia ilman, että hänen oma
alkuperäinen ajatusmallinsa vaikuttaa tulosten analyysiin. (Hirsjärvi ym. 2007,
216 – 217.)

Opinnäytetyössämme käytämme lainauksia päiväkirjoista, koska ne ovat vanhempien omia tarinoita ja tärkeitä selvityksemme kannalta. Lainauksissa emme käytä lasten nimiä, vaan ne on korvattu joko tyttö- tai poikatermillä. Vanhempien henkilöllisyys ei missään vaiheessa tule julki, koska päiväkirjoissa ei kysytty henkilötietoja. Vanhemmille korostettiin luottamuksellisuutta ja luvattiin, ettei päiväkirjoja näe kukaan muu kuin me selvityksen tekijät ja analysoinnin jälkeen päiväkirjat hävitetään.

Mahdolliset riskit olivat, että emme saisi perheitä, jotka suostuvat selvitykseen tai eivät sitoutuisi pitämään päiväkirjaa. Pyrimme vähentämään näitä riskejä antamalla vanhemmille tarpeeksi ennakkotietoa tehtävästä selvityksestä ja korostamalla heidän mahdollisuuttaan tuoda esille omia henkilökohtaisia kokemuksia ja tunteitaan ja siten päästä vaikuttamaan päivähoidon ja vanhempien välisen vuorovaikutuksen kehittämiseen. Selvityksen kautta heillä on mahdollisuus toimia vertaistukena toisille vanhemmille, jotka ovat samassa elämäntilanteessa.

Selvityksemme tuloksia emme kuitenkaan voi yleistää, koska kyse oli kolmesta yksittäisestä perheestä ja tämä selvitys tehtiin heidän alkuperäisiä vastauksiaan kunnioittaen. Selvityksen tarkoituksena oli avata näiden perheiden ajatusmaailmoja tästä aiheesta ja tuoda ne julki, jotta muillakin vanhemmilla olisi mahdollisuus lukea toisten perheiden kokemuksia ja tunteita siitä, kun perheen ensimmäinen lapsi aloittaa päivähoidon.

7 SELVITYKSEN TULOKSIA

Päiväkirjoista oli luettavissa vanhempien erilaiset tunnetilat. Päivähoidon aloitus on koko perheelle uusi ja tunteita herättävä elämäntilanne. Koko perheen arki muuttuu ja vanhemmat joutuvat jakamaan kasvatusvastuun perheen ulkopuolisen henkilön kanssa. Vanhemman ja lapsen ainutkertainen ja läheinen suhde muuttuu ratkaisevalla tavalla. Myös vanhempi voi kokea eroahdistusta, kun hän luovuttaa lapsensa toisen henkilön hoidettavaksi. Marja Kaskela kuvaa runossaan Vanhemman äänellä tilannetta seuraavasti: *En anna vain lastani, annan kaikkeni, luovun ja luovutan, itseltäni pois, huolehdittavaksi...*

7.1 Taustatiedot perheistä

Päiväkirjassa kysyttiin taustatiedoiksi syitä päivähoidon aloitukseen, onko kasvatuskumppanuus vanhemmille tuttu käsite sekä onko päivähoidon aloituskeskustelu jo käyty. Syyt päivähoidon aloitukseen olivat erilaisia, mutta perheillä oli myös samanlaisia ajatuksia. Perheet päättivät aloittaa päivähoidon lähinnä taloudellisista syistä sekä myös työelämään, opiskeluun tai lapsen sosiaaliseen kasvuun liittyvistä syistä.

Yksi perheistä aloitti lapsensa päivähoidon, koska isä on töissä ja äiti opiskelee kokopäiväisesti. Lisäksi perhe ajatteli, että heidän lapsensa kaipaa myös muiden lasten seuraa. Lapsi on hoidossa kolme päivää viikossa. Toisen perheen isä käy töissä ja äidin opinnot ovat vielä kesken. Kolmas perhe aloitti päivähoidon taloudellisen tilanteen takia, ja perheen äiti halusi myös hakea haasteita palaamalla työelämään osa-aikaisena työntekijänä.

Kasvatuskumppanuus oli perheille kohtalaisen vieras käsite. Perheet kuitenkin arvioivat sen liittyvän kodin ja päivähoidon väliseen yhteistyöhön sekä vuorovaikutukseen. Yksi perheistä oli saanut tietoa kasvatuskumppanuudesta ryhmäperhepäivähoidon kansioista. Perhe sai kansion luettavaksi kotiinsa ennen hoidon aloittamista.

En ole kuullut kyseistä sanaa. Kuvittelisin sen tarkoittavan päivähoidon osallistumista lapsen kasvatukseen yhteistyössä vanhempien kanssa, vanhempien mielipiteet ja toiveet huomioiden.

Kysymykseen, oliko aloituskeskustelu jo käyty, vastasi kaksi perheistä käyneensä päivähoidon aloituskeskustelun, ja vanhemmat pitivät sitä positiivisena asiana. Perheille jäi keskusteluista hyvä mieli ja odotukset päiväkotia kohtaan muutuivat myönteisimmiksi.

Alkukeskustelussa oli vapaata keskustelua, jossa pääsimme kertomaan pojastamme kaikenlaista. Ja sitähan riitti 😊

Yksi perheistä koki, ettei varsinaista aloituskeskustelua käyty, mutta perhe oli käynyt tutustumassa lapsen hoitopaikkaan useamman kerran ja samalla oli kes-

kusteltu lapsen hoitoon liittyvistä asioista. Yksi äideistä olisi kaivannut tarkempaa keskustelua aiheesta. Käydyt keskustelut helpottivat kuitenkin perheen huolta lapsen hoidon aloituksesta. Perhe koki, että hoitaja oli ammattitaitoinen ja mukava sekä tuli hyvin toimeen lasten kanssa, vaikka perheen aikaisempien kokemusten perusteella hoitaja vaikutti hieman hiljaiselta.

Yhden perheen aloituskeskustelu käytiin noin kuukausi ennen hoidon aloittamista, ja se kesti tunnin verran. Keskustelussa perhe sai paljon hyödyllistä tietoa ryhmäperhepäivähoitokodin tavoista sekä toiminnasta. Perheelle myös esiteltiin hoitopaikan tilat riittävän kattavasti. Perheen mielestä hoitaja halusi vilpittömästi huomioida perheen odotuksia ja tunteita, mutta ei valitettavasti onnistunut siinä toivotun mukaisesti. Perhe koki, että koska on kyse heidän esikoisensa päivähoidosta ja koko päivähoitotoiminta oli heille melko lailla vierasta, olisi ollut hyvä saada tarkempaa tietoa mm. lapsen päivähoitovarusteista.

7.2 Tunteet ja kokemukset viikoittain

Noudatimme tuloksien purkamisessa päiväkirjan mukaista rakennetta, koska halusimme tuoda vanhempien tunteet ja kokemukset samassa järjestyksessä, kuin vanhemmat ovat ne kokeneet. Peilaamme vanhempien kertomuksia opinnäytetyömme teoriaosuuteen.

7.2.1 Viikko I, viikko ennen päivähoidon aloitusta

Vanhemmat kertoivat päiväkirjoissa omin sanoin, mitä tunteita ja odotuksia päivähoidon aloittaminen heissä herättää, kun päivähoidon aloitus on lähellä. Esimerkiksi huolestuttaako tai pelottaako heitä jokin asia.

Epävarmuus

Kaikilla perheillä oli selkeästi havaittavissa epävarmuuden ja syyllisyyden tunteita hoitoon lähtemisestä ja lapsen jättämisestä vieraan ihmisen hoidettavaksi. Yhdestä äidistä päivähoidon aloitus tuntui samalta kuin se olisi ollut jonkun lopetus. Epävarmuutta tunnettiin siitä, miten oma lapsi selviää muiden kanssa ja

miten lasta ja hänen tarpeitaan ymmärretään hoidossa. Vanhemmat kuvasivat tunteitaan näin:

Miten hoitajat voivat ymmärtää lastani, joka ei osaa vielä puhua? Onkohan päiväkotiki varmastiki turvallinen, mitä jos jotain sattuu? Miten lapsi kokee sen, että jättämme hänet lähes tuntemattomaan paikkaan?

En tahtoisi viedä poikaa hoitoon, tuntuu että en enää sen jälkeen ole selvillä pojan päivänsikulausta. Kun poika on isän tai itseni kanssa kotona tiedän kaikki tapahtumat tarkasti.

Mietin edelleen mitä kaikkea lapselle pitää pakata mukaan hoitoon. Se on vaivannut mieltäni jo pitkään ja vaikka sainkin hoitajalta listaa suullisesti, tuntuu että tarvitsisin listan kirjallisena.

Ymmärtävätkö tätit ihan oikeasti, että tämä pieni ihminen on meille niin tärkeä ja maailman rakkain? Saako lapsi riittävästi syliä ja huomiota muiden lasten seassa? Onkohan päiväkotiki kuitenkin oikea ratkaisu vai voisinko kuitenkin jäädä vielä kotiin?

Mitä jos en raatsi jättää itkuista lasta hoitoon?

Syillisyy

Syillisyyden tunne oli luettavissa päiväkirjoista ennen hoidon aloittamista. Vanhemmat pohtivat mm. sitä, onko ollut oikea ratkaisu laittaa lapsi hoitoon. Maarit Alasuutari kertoo tutkimuksessaan ”Kuka lasta kasvattaa?”, että syillisyyden ja puutteen pohtimista ei voida pitää sinänsä kielteisenä asiana tai vääränlaisena toimintana. Vanhempien puhe syillisyydestä kertoo siitä, että he ottavat vastuuta lapsistaan ja haluavat heille hyvää. (Alasuutari 2003, 152.)

Kovasti mietityttää taas olenko tosi huono äiti, kun vien näin pienen lapsen vieraalle hoitoon.

Tuntuu, että muutos on niin merkittävä pienelle miehelle, että siinä on kestämisestä tarpeekseen

Miten näin pienen (11kk) voi laittaa hoitoon, kuka sitä siellä hellii? Miten poika pärjää yli 8 tuntia erossa vanhemmistaan? Miltä se pojasta tuntuu?

Mustasukkaisuus

Tunteista nousi esiin myös pieni mustasukkaisuus ammattikasvattajia kohtaan. Mustasukkaisuuden tunteminen tuli yllätyksenä vanhemmille. Mustasukkaisuutta tunnettiin mm. siitä, että henkilökunta pystyy viettämään pitkiä päiviä lapsen kanssa ja todistaa uusia asioita, joita lapsi mahdollisesti oppii, eikä vanhempi itse voi olla tilanteissa läsnä.

Joku muu näkee kaikki kehitysaskleet ja itse vain kuulen niistä – jos sitäkään.

*Lähdin silmät kyynelissä hoitopaikasta kotia kohti ja olo oli kurja. Lapsi jäi hymy kasvoillaan seuraamaan muiden lasten touhuja, eikä näyttänyt häiriintyvän ol-
lenkaan hoitoon jäämisestä. Tuntemukseni olivat siis puhtaasti itsekkäitä ja
suru tuli kai ainakin osittain siitä, että tunsin itseni jotenkin vähemmän tärkeäksi.*

Luopumisen tuska

Vanhemmat kokivat luopumisen tunteita jo ennen päivähoidon aloitusta.

Vanhemmat tunsivat luopumisen tuskaa, unettomuutta ja pelkoa lapsensa turvallisuudesta. Yksi äideistä näki kauheita painajaisia, joissa lapsi oli vaarassa joutua onnettomuuteen. Vanhemmat muistelivat myös lastensa vauva-aikaa.

Itku silmässä vauvakuvia selaillen

*Nyt ymmärrän miksi äitini hiukset alkoivat pudota 25 vuotta sitten, kun hän siir-
tyi takaisin työelämään meidän syntymän jälkeen ☺*

*Vanhan loppuhan merkitsee aina uuden alkua. En vain itse osannut kauheasti
odottaa mitään, koska kaikki energia tuntui kuluvan ”napanuoran venyttämi-
seen” ☺.*

Luottamus

Vanhemmat olivat kuitenkin luottavaisia, innokkaita ja jännittyneitä tulevasta päivähoidosta. He olivat melko varmoja siitä, että perheen ja päivähoidon arki tulee sujumaan tulevaisuudessa. Vanhemmilla näkyi luottamus ammattikasvat-
tajia kohtaan.

Odotamme hoitoon lähtöä sekä innolla että jännityksellä...

Kaiken huolen ja vellovien tunteiden lisäksi odotimme toki myös tulevaa: kave-reita, joulujuhlia, joulukirkkoa, isäin-/äitienpäiväkortteja, erilaisia kokemuksia ja kaikkea sitä, mitä kotona hoidettaessa ei voi järjestää!

Olen alkanut kovasti pohtimaan tuntemuksiani ja olo on tällä hetkellä aika sees-teinen.

Olen erittäin luottavaisella mielellä ja uskon, että lapsemme tulee olemaan hy-vissä käsissä. Uskon hoidon olevan hyväksi lapselle ja sosiaalisesti kasvatta-vaa. Harjoituskerrat ovat antaneet luottamusta hoidon sujumiseen.

Luottamuksellinen suhde vanhempien ja päivähoidon henkilöstön välillä edes-auttaa vanhempia kertomaan tunteistaan helpommin. Kasvatuskumppanuus al-kaa vanhempien ja ammattikasvattajan tutustumisesta, jolle luontevin paikka oli-si perheen ja lapsen koti. Tutustumiskäynnillä luodaan pohja luottamuksellisen suhteen syntymiselle. Ihmisten välinen luottamus rakentuu kuulemisen ja kun-nioituksen periaatteista ja siihen tarvitaan aikaa, yhteisiä kohtaamisia ja vuoro-puhelua. Ihmisten aikaisemmat kokemukset ja muistot vaikuttavat luottamuksen syntyyn yksilöllisesti. Luottamus on yksi kasvatuskumppanuuden keskeisistä ta-voitteista ja periaatteista. (Kaskela & Kekkonen 2006, 36.)

7.2.2 Viikko II, ensimmäinen päivähoitoviikko

Toinen viikko tarkoittaa ensimmäistä varsinaista hoitoviikkoa. Vanhempien tun-teet tällä viikolla vaihtelivat haikeudesta helpotuksen tunteeseen. Keskustelu-tuokiot ammattikasvattajien kanssa koettiin tärkeiksi. Vanhemmille oli tärkeää kuulla, miten hoitopäivät olivat sujuneet ja miten lapsi oli sopeutunut ryhmään. Yksi äiti painotti sitä, miten hyvä oli päästä itse keskustelemaan eikä kuulla kuu-lumisia esim. isän välityksellä. Kaikki perheet olivat sitä mieltä, että hoitopaikka oli hyvä ja hoitajat ammattitaitoisia.

Helpotus

Ensimmäinen hoitopäivä ja lähinnä hoitoon jääminen sujuivat kaikissa perheis-sä odotettua paremmin. Yhdessä perheessä ollut harjoittelupäivä edellisellä vii-

kolla helpotti ensimmäisen hoitopäivän aloitusta. Ensimmäisen päivän onnistuminen aiheutti vanhemmissa selkeästi helpotuksen tunnetta ja luottamus tulevaisuuteen kasvoi. Helpotuksen tunnetta lisäsi mm. tietous siitä, että lapsi on nukkunut ja ulkoillut päivän aikana.

Vähän matkaa käveltyäni tuli kyyneleet ja haikeus, helpotus, ikävä, ylpeys ja kaikki tietysti yhtä aikaa.

...miksi ihmeessä jotkut ovat päiväkoteja vastaan?

Parin kuukauden päästä joudumme varmaan raahaamaan hänet väkisin kotiin!

Pääsen lähtemään ilman itkua, näin helppoako tämä olikin?

Itsellä on enenevässä määrin huonoa omatuntoa, mutta töissä oleminen on tuntunut mukavalta vaihtelulta pikkulapsiperheen arkeen.

Ikävä ja haikeus

Osaa vanhempia pohditutti se, ettei tarkkaan tiedä, mitä hoitopäivän aikana tapahtuu. Selvityksen kohderyhmänä olleiden perheiden lapsien kohdalla tuli esiin lapsen yksilöllisyys. Lapsi joko reagoi hoitoon kiukuttelemalla vanhemmille iltaisin tai sitten mitään reaktiota ei ollut nähtävissä. Ikävän ja haikeuden tunne tuli esiin lähinnä siinä, että lapsen kehitysaskleet näkee ensin joku muu kuin vanhempi itse.

Tuntuu ikävältä, kun miettii, jos joku muu kuin vanhemmat saavat olla näkemässä lapsen uusia taitoja ensimmäisenä.

Perjantai on tarpeellinen äiti-lapsi-päivä molempien kannalta. Ikävä taitaa olla molemminpuolista.

Teen töitä kotona ja mietin poikaa. Mitenhän siellä menee? Huolestuttaa? Pojan piti olla hoidossa 4 asti, mutta 2 aikaan en enää kestä. Pakko nähdä miten siellä menee.

Kun olen lähdössä, hänelle tuleekin yhtäkkiä mieleen, että: voi ei, äiti lähtee pois. Alkaa kuulua huuto: Ättii ja poika juoksee hädissään syliin.

Sydämeen sattuu, miten voin tehdä tämän joka aamu? Samalla olen tyytyväinen, kyllä äiti sentään vielä merkitsee aika paljon.

Poika on nukkunut vain yhdet päiväunet ja on illan kiukkuinen kuin mikä. Harmittaa... Kaikki meneekin kiukkuamiseksi. Tätäkö tämä nyt sitten on aina? Päivät joku muu näkee poikaa ja hänen edistymistään ja illat hoidamme itse kiukkuavaa lasta.

Tuntuu, että en enää ole tietoinen poikani päivän etenemisestä. Tuntuu pahalle.

Ylpeys

Vanhemmat kokivat ylpeyttä lapsistaan ja siitä, miten hyvin he sopeutuivat päivähoidon arkeen. Samalla he olivat tyytyväisiä siihen, että saivat vaihtelua pienlampsiperheen arkeen menemällä töihin tai opiskelemaan.

Ylpeänä on voinut seurata pienen ihmisen sosiaalisuutta, kun hän jää intoa täynnä leikkimään toisten lasten kanssa ja pitää hoitajista silmin nähden.

...ei poika vaikuttanutkaan järkyttyneeltä, tiesinhän minä, että hän pärjää jne.

Lähden hyvillä mielin kouluun. Kyllä se poika siellä pärjää.

Päivittäiset kohtaamiset lapsen tuonti- ja hakutilanteissa antavat mahdollisuuden vanhemmille ja kasvattajille vaihtaa ajatuksia ja kertoa toiveistaan ja muista mieltä painavista tai ilahduttavista asioista. Usein vanhemmat ja ammattikasvattajat ovat kiireisiä, mutta on tärkeää pysähtyä kuuntelemaan ja kuulla, mitä toisella on asiaa. Kyse ei ole vain lapsen hakemisesta tai tuomisesta. Vanhemmat uskaltavat jakaa ajatuksiaan, toiveitaan, odotuksiaan ja pelkojaan silloin, kun he kokevat, että tunteista puhumiselle on oikeasti aikaa ja tilaa. Tämä vaatii ammattilaiselta aikaa, tahtoa ja ymmärrystä. Vanhemmat eivät yleensä odota ammattilaiselta selkeitä vastauksia tai ratkaisumalleja. Riittää, että päiväkodin kasvattaja on vanhemman kasvatustehtävässä aito rinnalla kulkija ja ymmärtäjä. (Kaskela & Kronqvist 2007.)

7.2.3 Viikko III, kolme viikkoa päivähoidon aloituksesta

Viimeisellä viikolla päiväkirjoissa kysyttiin, miltä vanhemmista tuntuu, kun päivähoidon aloituksesta on kulunut noin kolme viikkoa. Vanhempien kertomuksista tuli ilmi, että sopeutuminen päivähoitoon on alkanut ja kaikki perheet olivat saaneet positiivisia kokemuksia.

Hyvin on lähtenyt sujumaan. Välillä tuntuu jopa, että hoitopäiviä voisi lisätä kolmesta viiteen, mutta ei nyt ihan vielä.

Uskoisin, että lapsi tuntee olonsa turvallisiksi ja kotoisaksi, sillä hän on alkanut osoittaa mieltään hoitajille.

Seuraavassa sitaatissa yhden perheen äiti myöntää vielä tuntevansa mustasukkaisuutta ammattikasvattajaa kohtaan, kun vaikuttaa, että lapsi on niin hyvin sopeutunut hoitoon.

Toisaalta mukavaa, kun poika on sopeutunut hyvin ja jää hoitoon mielellään, mutta kyllähän se äidistä tuntuu vähän pahalta, kun joku muukin on niin tärkeä lapselle.

Vanhempien kohtaaminen tasavertaisesti ja arvostavasti on vaativaa, mutta samalla palkitsevaa, kun vanhempien kanssa syntyy luottamuksellinen ja avoin suhde (Järvinen ym. 2009, 164). Vanhempien luottamus ammattikasvattajiin näkyy kasvaneen viikkojen aikana entisestään. Vanhemmat ovat kokeneet, että hoitajat ovat ammattitaitoisina ja välittävät aidosti heidän lapsistaan.

Luottamus hoitajiin 110 % .

Hoitajasta on tullut pojalle tärkeä jo nyt ja menee mielellään hänen syliinsä.

Kaikki on sujunut niin hyvin kuin vain voi ja henkilökemiat vanhempien ja hoitajien välillä toimii loistavasti.

Olen monta kertaa löytänyt lapsen hoitajan sylistä istumasta, meille se on ollut tärkeää, hienoa, että siihen on päiväkodissakin aikaa.

Tuntuu aamuisin hyvältä viedä poika hoitoon ja jättää sinne luottavaisin mielin koko päiväksi, kun tietää että ongelmia ei tule.

Turvallisuus

Vanhemmille on olennaista, että he voivat kokea olonsa turvallisiksi siitä, että heidän kalleimpansa on päivähoidossa hyvässä hoidossa. Tämä mahdollistetaan mm. kertomalla vanhemmille hoitopäivän aikana kertyneitä tarinoita, tapahtumia, kokemuksia ja tunteita. Vanhemmille on merkityksellistä kuulla puhuttavan ja keskustella juuri heidän lapsestaan. Kasvattajan kertoman perusteella vanhempi saa liittyä siihen osaan lapsen elämää, jossa hän itse ei ole voinut olla läsnä. (THL 2006.) Tämä näkyy esimerkiksi seuraavissa vanhempien päiväkirjakommenteissa:

Kivaa kun lapsukaista hakiessa hoitajilla on aina aikaa kertoa päivän tapahtumista.

Hoitaja kehuu aina hakiessa miten hyvin pojalla on mennyt. Nukkuu, syö ja leikkii hoidossa hyvin.

Kokonaisuutena kaikkien perheiden kertomuksissa oli nähtävissä yleinen tyytyväisyys ja luottamus päivähoitopaikkaa kohtaan.

Kaiken kaikkiaan tällä viikolla olen tyytyväinen pojan hoitopaikkaan. Jätän pojan mielelläni hoitoon ja tiedän, että päivä menee siellä hyvin.

Lapsi näyttää viihtyvän hoitopaikassa ja jää sinne edelleen joka aamu hymy kasvoilla.

Olemme kokeneet päivähoidon tosi hyväksi.

7.3. Yhteenveto tuloksista

Ensimmäisellä viikolla vanhempien tunteissa esiintyi epävarmuutta, syyllisyyttä, levottomuutta, mustasukkaisuutta, pelkoa, innostusta, jännitystä ja luottamusta sekä luopumista päivähoidon aloitusta kohtaan. Tunteet vaihtelivat kielteisistä myönteisiin tunnetiloihin ja odotukset päivähoitoa kohtaan olivat odottavaisia ja jännittyneitä, mutta kuitenkin myönteisiä. Vanhemmat myönsivät olevansa epävarmoja lapsen hoidon aloituksesta, mutta uskoivat silti päivähoidon ammattitaitoon ja osaamiseen.

Toisella viikolla ja varsinaisella päivähoidon aloittamisviikolla vanhempien tunteissa esiintyi enemmän helpotuksen, ylpeyden sekä haikeuden ja ikävän tunteita omaa lasta sekä päivähoitoa kohtaan. Ylpeyttä vanhemmat tunsivat mm. siitä, miten hienosti lapsi oli sopeutumassa päivähoitoon. Vanhemmat sanoivat arvostavansa ammattikasvattajien kanssa käytyjä keskusteluja, jotka lievensivät ikävän ja haikeuden tunteita. Hoidon aloituksen sujuminen edisti helpotuksen tunteen syntymistä ja rakensi entisestään luottamusta vanhempien sekä ammattikasvattajien välille. Ikävän ja haikeuden tunteita tuli ilmi tilanteissa, joissa vanhemmat kokivat olevansa poissa lapsensa luota ja jäävänsä paitsi jostain tärkeästä lapsen kehitykseen liittyvästä asiasta.

Kolmannen viikon tunteissa ja kokemuksissa näkyi jo selvästi helpottuneisuus sekä luottamus ammattikasvattajia kohtaan. Vanhemmat olivat huojentuneita päivähoidon hyvästä alusta ja olivat saaneet positiivisia kokemuksia. Vanhemmat olivat kiitollisia hyvästä hoidosta ja totesivat päivähoidon aloituksen olevan hyvä sekä oikea ratkaisu heidän perheidensä kannalta.

VIKKO ENNEN HOIDON ALOITUSTA	ENSIMMÄINEN HOITOTUOK- KO	KOLME VIKKOA HOIDON ALOITUKSESTA
epävarmuus syllisyys mustasukkaisuus luopumisen tuska luottamus	helpotus ikävä haikeus ylpeys	luottamus turvallisuus

Kuvio 4. Vanhempien kokemat tunteet viikoittain

Kuviosta ovat luettavissa vanhempien kokemat tunteet viikoittain, ja siitä näkee, miten tunteet muuttuivat päivähoidon jatkuessa. Mm. syllisyyden ja epävarmuuden tunteet muuttuivat pikkuhiljaa turvallisuuden ja luottamuksen tunteeseen. Vanhemmat kokivat päivähoidon hyväksi ja tunsivat luottamusta siihen, että heidän lapsellaan on hoidossa hyvä ja turvallinen olla. Wahlbergin (2005) mukaan *vanhempana olemiseen kuuluu elämää suurempien, luovien oivallus-*

ten, pettymyksen ja epätoivon tunteiden vaihtelu osana kasvatustapahtumaa. Parhaimmillaan onnistunut vanhemmuus on aikuiselle keskeinen onnellisuuden lähde. (Wahlberg 2005, 84.)

Toiseen selvityskysymykseen eli ottaako vanhempien ja ammattikasvattajien yhteistyö huomioon vanhempien tunteet sekä kokemukset, emme saaneet selkeää vastausta. Kysyimme päiväkirjoissa mm. tietävätkö vanhemmat, mitä kasvatuskumppanuus tarkoittaa ja onko päivähoidon aloituskeskustelu jo käyty. Sen sijaan olisimme voineet tarkemmin eritellä tai korostaa yhteistyön merkittävyyttä ja tarkentaa päiväkirjojen kysymyksiä, jotta olisimme saaneet tarkentavia vastauksia toiseenkin selvityskysymykseen. Näin ollen, emme saaneet sitä tietoa, mitä haimme. Saamiimme tuloksiin olemme kuitenkin tyytyväisiä, joten opinnäytetyön tavoitteet koemme pääosin täytetyiksi.

Toimiva vuorovaikutus sekä luottamuksellinen suhde edistävät yhteistyötä ja näin vanhempien tunteiden sekä kokemusten huomioon ottamista. Vanhempien kommenteista oli havaittavissa arvostus, jota he tunsivat ammattikasvattajia kohtaan. Ammattikasvattajat kertoivat avoimesti vanhemmille lasten päivien kuluista päivähoidossa ja huomioivat vanhempien lasta koskevat toiveet sekä helpottivat vanhempien huolen ja epävarmuuden tunteita päivähoidon arjessa. Vanhempien kertomuksista kävi ilmi yleinen tyytyväisyys ja luottamus ammattikasvattajia kohtaan, mikä kertoo vuorovaikutuksellisesta suhteesta vanhempien sekä ammattikasvattajien välillä.

7.4 Päivähoidon aloituksen tuoma muutos perheen arkeen

Tiedustelimme päiväkirjoissa myös, miten perheen arki muuttui vai muuttuiko se ollenkaan päivähoidon aloituksen myötä. Pyysimme vanhempia miettimään ja vastaamaan kysymykseen noin kolmen viikon kuluttua päivähoidon aloituksesta.

Selvityisperheiden mukaan päivähoidon aloitus vaikutti heidän arkeensa jonkin verran. Yksi perheistä koki, että päivähoidon aloitus muutti vain vähän heidän arkeaan. Perheen äidin kannalta alkuviiikko helpottui, kun hänelle jäi koulupäivän jälkeen hetki aikaa koulutehtäville. Perhe ei huomannut muutosta lapsessa.

Toisen perheen päivärytmi muuttui aloituksen johdosta. Perheen lapsi nukkui aiemmin kahdet päiväunet, joista toiset iltapäivällä niin, että vanhemmille jäi hetki aikaa hengähtää kahden kesken työpäivän jälkeen. Hoidossa lapsi sopeutui perheen mukaan nopeasti hoitopaikan rytmiin ja alkoi nukkua vain yhdet pidemmät päiväunet päivisin. Yöunet pysyivät kuitenkin samanpituisina. Perheen mukaan illat olivat lapsen kanssa kiukkuamista, kun lapsi oli väsynyt uudesta rytmistä sekä hoidossa olemisesta. Viikonlopuista on tullut perheelle tärkeämpiä, kun silloin on aikaa olla kokonaisia päiviä perheen kesken. Suurimman muutoksen perhe koki päivärytmin muuttumisessa ja siinä, että lapsi oppi nukkumaan päiväunet sisällä eikä enää suostunut vaunuissa nukkumaan.

Yhden perheen lapsi osoitti ikäväänsä kiukuttelemalla muutamana päivänä hoitopäivien jälkeen, ja vanhempien omatunto soimasi. Perheen mukaan lapsi on oppinut valtavasti uusia asioita päivähoidossa ja kotona vietetyt pitkät viikonloput sujuivat hienosti, kun yhdessäolo ei ollut enää jokapäiväinen itsestäänselvyys. Perheestä kolmipäiväinen hoitoviikko on tuntunut erittäin hyvältä ratkaisulta heidän elämäntilanteessaan.

Vanhempien voimakas myötäeläminen lapsensa asioissa voi tuoda keskusteluihin paljon tunteita varsinkin silloin, jos ammattikasvattajan taholta on esim. noussut huoli jostakin lapseen liittyvästä asiasta. Vanhempien mielipiteet on aina otettava vakavasti ja kielteinenkin palaute kannattaa ottaa asiallisesti vastaan ja vakavaan pohdintaan. (Koivunen 2009, 165.)

8 POHDINTA

Miettiessämme mahdollisia opinnäytetyön aiheita, ei meillä alussa ollut muuta ajatusta kuin se, että aiheen piti liittyä tavalla tai toisella varhaiskasvatukseen, koska meillä oli tarkoituksena suorittaa lastentarhanopettajan pätevyys. Meitä kiinnosti lapsen itsetunnon kehittyminen ja lapsen osallisuus. Tästä aiheesta olimme tehneet jo ideapaperin. Aiheen jouduimme kuitenkin jättämään, koska opinnäytetyön toimeksiantaja ei saanut lisärahoitusta projektilleen. Aiheen ra-

jaaminen pelkästään lapsen itsetuntoon tuntui meistä liian haastavalta, koska aihepiiri on laaja ja vaatii psykologista näkökulmaa, mitä meillä ei ole riittävästi.

Päiväkoti-ikäisten lasten perheissä eletään monesti elämän kiireisimpiä vuosia. Ajanjaksoa on sanottu myös ruuhkavuosiksi, mikä kuvastaa sitä ajanjaksoa erittäin hyvin. Ratkaisuja tehdään työnteosta, päivä- tai kotihoidosta, perheen koosta jne. Päivähoidon aloittamisen lisäksi arkeen haasteita asettaa tasapainottelu työn ja vapaa-ajan välillä. Aikaa pitäisi riittää puolisolle ja lapsille sekä kotitöille. Perheen arjen ja vanhempien keskinäisen työnjaon uudelleenjärjestelyt voivat aiheuttaa ristiriitoja ja tunteenpurkauksia. Vanhempia voi myös jännittää ja mietityttää hoidon aloittaminen yhtä paljon kuin lasta. He kaikki ovat aivan uudessa elämäntilanteessa.

Vanhempien tunteet ja kokemukset päivähoidon aloittamisen aikana vaihtelivat viikoittain. Kaikilla perheillä oli inhimillisiä kokemuksia mustasukkaisuuden tunteista aina luopumisen tunteisiin asti ja vanhemmat kirjoittivat niistä avoimesti. Päiväkirjamenetelmä osoittautui hyväksi valinnaksi selvittää vanhempien tunteita ja kokemuksia. Oli mielenkiintoista lukea vanhempien tarinoita tässä tunteita koskevassa elämäntilanteessa. Marja Kaskelan runo: ”En anna vain lastani annan kaikkeni...”, kuvaa erittäin hyvin sitä tunnemyrskyä, mitä vanhemmat käyvät mielessään ja sydämessään, kun oma lapsi on luovutettava vieraan ihmisen hoitoon.

Selvityksemme tuloksista on nähtävissä, että ensimmäisen lapsen päivähoidon aloitus on tunteikas prosessi. Vanhemmat kokevat erilaisia tunteita laidasta laitaan. Vanhempien tunteiden kuuntelulla ja huomioimisella on vaikutusta varsinkin päivähoidon alkaessa. Vanhemmat kokevat tärkeäksi kuulla ammattikasvat-
tajalta, miten lapsen hoitopäivä on sujunut ja että hänellä on ollut siellä hyvä olla. Perheemme olivat tyytyväisiä lastensa saamaan hoitoon ja ammattikasvat-
tajiin

Tuloksista on lisäksi nähtävissä, miten tärkeää on tunteiden huomioiminen. Mahdollisuuksia vanhempien, lapsen ja ammattikasvattajan kohtaamiseen olisi lisättävä jo ennen päivähoidon alkua. Kasvatuskumppanuus on hyvä väline lisä-

tä yhteistyötä vanhempien ja ammattikasvattajien välillä. Molemmipuolinen kunnioitus ja arvostus helpottavat arjen sujuvuutta sekä pienen ihmisen ja koko perheen sopeutumista uuteen tilanteeseen. Aloituskeskusteluilla on tärkeä merkitys juuri päivähoiton alkuvaiheessa, kun vanhemmilla on paljon kysyttävää ja ihmeteltävää uudessa elämäntilanteessa. Toivottavasti myös tulevaisuudessa aloituskeskusteluihin löytyy aikaa.

Opinnäytetyössämme oli kaksi selvityskysymystä, joihin tavoitteena oli saada päiväkirjoista vastaus. Huomiomme kiinnittyi kuitenkin eniten vanhempien tunteiden ja kokemusten käsittelyyn. Toinen selvityskysymys eli ottaako vanhempien ja ammattikasvattajien yhteistyö huomioon vanhempien tunteet sekä kokemukset jäi selvityksessämme enemmän taka-alalle. Pohdimme myös sitä vaihtoehtoa, olisiko ollut hyvä poistaa kokonaan toinen selvityskysymys, jotta olisimme voineet keskittyä vain pääaiheeseemme, mutta koimme tärkeänä säilyttää kysymyksen, koska ajattelimme sen näkyvän myös vanhempien vastauksissa. Emme siltikään saaneet selkeää vastausta toiseen selvityskysymykseen vanhempien ja päivähoiton yhteistyöstä.

Vanhempien vastauksista tulkitsimme kuitenkin, miten vanhemmat suhtautuivat ammattikasvattajiin ja kokivatko he tulleen huomioiduiksi päivähoidossa. Päättelimme päiväkirjateksteistä, että vanhemmat ovat olleet yhteistyössä ammattikasvattajien kanssa ja tunsivat selvästi luottamusta heitä kohtaan. Tämä ei kuitenkaan kerro suoraan, ottaako yhteistyö huomioon vanhempien tunteet ja kokemukset. Olisi ollut hyvä tuoda vanhempien mielipiteitä ilmi toisesta selvityskysymyksestä tarkentavien päiväkirjakysymysten avulla, mutta keskityimme ehkä liikaakin vanhempien tunteiden selvittämiseen. Mietimme myös, että toisesta selvityskysymyksestä riittäisi työtä varmasti jopa toiseen opinnäytetyöhön. Olemme kuitenkin tyytyväisiä opinnäytetyömme tuloksiin, koska saimme selvitettyä vanhempien tunnekokemuksia. Koemme, että päätavoittemme työn suhteen on täytynyt.

Olemme erittäin kiitollisia selvitykseen osallistuneille vanhemmille, että he jakoivat kokemuksensa kanssamme. Toivomme, että päiväkirjojen kirjoittamisesta oli heille apua myös omien tunteiden ja kokemusten käsittelyssä tässä uudessa

elämäntilanteessa. Anonymiteetin takaaminen helpotti uskoaksemme vanhempien aitojen tunteiden ja kokemuksien esille nostamista. Ihmisillä on taipumus ilmaista itseään vapaammin, jos sen pystyy tekemään nimettömänä. Anonymiteetti poistaa kynnystä olla kertomatta aidoista tunteistaan ja kokemuksistaan.

Opinnäytetyöprosessin aikana haasteeksi muodostui aikataulujen yhteensovittaminen, koska asumme eri paikkakunnilla. Välillä oli hankalaa kirjoittaa aineistoa erikseen, kun ei voinut tarvittaessa kysyä toiselta osapuolelta hänen mielipidettään. Itsenäisesti kirjoittaminen eteni silti molemmilta hyvin, mutta tunsimme, että saimme enemmän aikaan yhteisesti työskentelemällä. Vuorovaikutuksemme toimi jouhevasti ja olimme työme suhteen samalla aaltopituudella. Haasteensa vuorovaikutukseen toi myös erillään työskentely. Työvälineiksemme muodostuivat nykyajan tekniikka ja tietoverkoston hyödyntäminen esimerkiksi messengerin avulla.

Saimme opinnäytetyöhöemme perheiltä juuri niitä aitoja tunteita ja kokemuksia, joita halusimme selvityksessämme käyttää. Vaikka perheitä oli määrällisesti vain kolme, se ei kuitenkaan kerro siitä, että näiden perheiden läpikäydyt tunteet, ajatukset sekä kokemukset olisivat yhtään sen vähempiarvoisia. Perheiden tunteet ja kokemukset ovat aina arvokkaita sekä yksilöllisiä ja toivottavasti selvityksemme edesauttaa tuomaan niitä hieman enemmän esille näiden vanhempien äänillä. Selvityksemme tarkoitus ei ole yleistää perheiden mielipiteitä näillä vastauksilla, vaan tuoda julki juuri näiden selvityisperheiden tunteita ja kokemuksia. Kaikki tunteet ovat oikeita ja hyväksytyjä.

Tämän opinnäytetyön tekijöinä koemme olevamme arvokkaassa asemassa, koska olemme molemmat kiinnostuneita perheiden hyvinvoinnista yhteiskunnassa ja elämme erilaisissa elämäntilanteissa, mikä tuo mielestämme työhöme eri näkökulmia. Toinen meistä on perheenäiti, joka pystyy samaistumaan työme aiheeseen täysin sekä kokemaan uudestaan ne samat tunteet, joita itse kävi läpi aikanaan. Toinen meistä on perheetön, joka saa arvokasta tietoa vanhempien kokemuksista, jota voi hyödyntää työssään. Panoksemme työhön oli tasa-arvoinen ja yhtä arvokas.

Olemme tyytyväisiä opinnäytetyön lopputulokseen ja koemme, että työstä tuli meidän näköisemme. Aluksi meistä tuntui, että opinnäytetyön aihe olisi ollut liian arkinen ja selvityserheiden määrä liian vähäinen työn tuloksia ajatellen, mutta kun työmme alkoi pikkuhiljaa edetä, huomasimme, miten merkittäviä nämä yksittäisetkin kertomukset ovat. Vanhempien omakohtaiset tunteet ja kokemukset tekivät työstämme inhimillisen sekä helposti lähestyttävän. Aihe ei ehkä tuo uutta varhaiskasvatukselle tai ole teoreettisesti kovin merkittävä, mutta se voi olla sitä jollekin vanhemmalle, joka tätä lukee ja saa mahdollisesti vertaistukea kirjoituksista omille kokemuksilleen. Tällöin työmme palvelee kohderyhmää ja on tärkeä niille perheille, jotka tässä tilanteessa myötäelävät.

Opinnäytetyöllemme jatkona voisi olla selvitys toiseen kysymykseemme, mikä meiltä jäi vaille selkeää vastausta. Myös selvitys ammattikasvattajien tunteista ja kokemuksista vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä voisi olla mielenkiintoinen. Jatkotutkimusaiheita pohtiessamme tuli useaan otteeseen mieleen isien rooli päiväkodin arjessa, joten isien osallisuus päivähoidon arjessa olisi mielenkiintoinen opinnäytetyön aihe. Päivähoitojärjestelmän yksi yhteistyön muoto on lasten kotikasvatuksen tukeminen. Olisi mielenkiintoista tietää, mitkä ovat todellisuudessa ammattikasvattajien keinot tukea vanhemmuutta päivähoitossa.

Olemme saaneet positiivista palautetta selvityksessä käyttämästämme päiväkirjamenetelmästä. Päiväkirja olisi käytännöllinen menetelmä päivähoidon arjessa. Esimerkiksi aloituskeskustelussa vanhemmille voisi antaa päiväkirjapohjan, johon he voisivat oman valintansa mukaan kirjoittaa vain itselleen tai halutessaan jakaa tunteensa ammattikasvattajien kanssa. Päiväkirjamenetelmää voisi myös laajentaa päiväkodin henkilöstön käyttöön. Ammattikasvattaja voisi hyödyntää päiväkirjaa mm. reflektoinnissa ja oman ammatillisuuden kehittämisessä. Kirjoittamalla henkilökohtaiset tunteensa paperille niitä pystyy helpommin käsittelemään. Tunteva ihminen on järkevä ihminen.

LÄHTEET

Alasuutari, M. 2003. Kuka lasta kasvattaa? Tampere: Tammer-Paino.

Dunderfelt, T. 2006. Voimavarana itsetuntemus. Helsinki: Kirjapaja.

Borgman, M., Dalmaso, R., Hakonen, S., Honkakoski, A. & Lyhty, T. 2001. Sosionomin (AMK) ydinosaaminen. Sosiaalialan AMK-koulutuksen verkoston asettaman työryhmän loppuraportti.

Eskola, S. & Suoranta, J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 7.painos Jyväskylä: Vastapaino.

Estola, E., Kaunisto, S-L., Keski-Vilppula, U., Syrjälä, L. & Uitto, M. 2007. Lupa puhua, kertomisen voima arjessa ja työssä. Juva: PS-Kustannus.

Haapamäki, Kaipio, Keskinen, Uusitalo & Kuoksa. 2000. Päivähoito kasvattaa. Päivähoito oppimis- ja kasvatusympäristönä. Helsinki: Tammi.

Heinämäki, L. 2004. Erityisesti päivähoidossa. Stakes – tutkimuksia 136. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita, 13 osin uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Isokorpi, T. & Viitanen, P. 2001. Tunnevoimaa! Pro. Tampere: Tammer-Paino Oy

Jalovaara, E. 2005. Tunnetaidot tiedon rinnalle kasvatuksessa. Pilot-Kustannus Oy.

Järvinen, M., Laine, A. & Hellman – Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Hämeenlinna: Kirjapaja.

Juvakka, E. 2005. Riittävän hyvä riittää. Teoksessa Syrjälä, J. (toim.) Vahva vanhemmuus – Paras tuki nuoren kasvuun. Helsinki: Erweko Painotuote Oy, 28.

Karila, K. & Nummenmaa, A. 2001. Matkalla moniammatillisuuteen – kuvauskohteena päiväkotit. Juva: WSOY.

Karling, M., Ojanen, T., Sivén, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2009. Lapsen aika. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Helsinki: Stakes

Kaskela, M. & Kronqvist, E-L. 2007. Niin ainutlaatuinen. Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Helsinki: Stakes.

Kasvatuskumppanuus jaettuna kasvatustehtävänä. 2006. Verkkodokumentti.
http://varttua.stakes.fi/FI/Sisallot/kasvatuskumppanuus/jaettuna/KK_jaettuna_teh.htm. (Luettu 8.12.2009)

Kekkonen, Marjatta. 2005. Vanhemmuutta etsimässä ja tukemassa. Lapsiperheiden peruspalveluiden kehittäminen. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy

Kinnunen, U., Feldt, T. & Mauno, S. (toim.) 2008. Työ leipälajina. Työhyvinvoinnin psykologiset perusteet. Juva: WS Bookwell Oy.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä Päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Juva: WS Bookwell Oy.

Kuntatiedon keskus. 2008. Lasten päivähoito. Saatavilla [www-muodossta](http://www.muodossta)
http://www.kunnat.net/k_peruslistasivu.asp?path=1;29;353;10336;49069 (Luettu 3.4.2009)

Kähkönen, S. 2007. Suomen lähi- ja perushoitajaliitto Super 11: 13 – 16

Lammi – Taskula, J. & Bardy, M. 2009. Vanhemmuuden ilot ja murheet. Teoksessa Lammi – Taskula, J., Karvonen, S. & Ahlström, S. (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi. Helsinki: Yliopiston kirjapaino.

Lastensuojelun keskusliitto. 2001. Vanhemmuus – vanhemmuuden roolit. Saatavilla [www-muodossa](http://www.muodossa): http://www.lskl.fi/showPage.php?page_id=51 (Luettu 3.4.2009)

Leskinen, M. 2003. Lapsen kehityksen tukeminen yhteistyössä vanhempien kanssa. Teoksessa Ahonen, T. & Aro, T. (toim.) Oppimisvaikeudet. Kuntoutus ja opetus yksilöllisen kehityksen tukena. Juva: WS Bookwell Oy, 27 – 28.

MLL. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Vanhempainnetti.
http://www.mll.fi/vanhempainnetti/kattapidempaa/tukivinkit_tilanteesta_toiseen/apsi_aloittaa_paivahoidon/ (Luettu 3.4.2009)

Ohlsbom, S. & Pohjola, T. Opinnäytetyö 2006. Kasvatuskumppanuus vanhempien näkökulmasta. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu.

Peltonen, H. 2000. Kasvattajana sosiaali- ja terveysalan ammattiteissa. Tampere: Tammi.

Pirkanmaan Yksityiset Perhepäivähoitajat Ry. 2004.
<http://www.variom.net/pypph/vanhemmille.html> (luettu 4.3.2010)

Rönkä, A., Malinen, K. & Lämsä, T. (toim.) 2009. Perhe-elämän paletti, vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Juva: PS-Kustannus.

Saarijärvi, M. & Kokkonen, M. 2003. Tunneäly – kohti kokonaista elämää. Juva: WSOY.

STAKES. 2005 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Stakes, Oppaita 56. Saarijärvi: Gummerus. <http://varttua.stakes.fi/NR/rdonlyres/DD04983E-D154-4FE4-90A1-E2690175BE26/0/vasu.pdf> (Luettu 3.4.2009)

Takala, J. 2006. Uuden profession käyttöönotto varhaiseritysopetuksessa. Teoksessa Kontu, E. & Suhonen, E. (toim.) Erityispedagogiikka ja varhaislapsuus. Helsinki: Yliopistopaino, 36.

THL. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Varttua (varhaiskasvatuksen ja lasten päivähoidon valtakunnallinen verkkopalvelu). 2007. Päivähoidon ja varhaiskasvatuksen keskeisimmät lait. http://varttua.stakes.fi/FI/LaitJaLinjaukset/lait/keskeisimmat_lait/paivahoidon_keskeisimmat_lait.htm (Luettu 3.4.2009)

THL. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos . Varttua (varhaiskasvatuksen ja lasten päivähoidon valtakunnallinen verkkopalvelu). 2009. Varhaiskasvatuksen arvopohja. <http://varttua.stakes.fi/FI/Sisallot/varhaiskasvatus/arvot/Arvot.htm> (Luettu 3.4.2009)

THL. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Varttua (varhaiskasvatuksen ja lasten päivähoidon valtakunnallinen verkkopalvelu). 2007. Päivähoito. <http://varttua.stakes.fi/FI/Varhaiskasvatuspalvelut/paivahoito/paivahoito.htm> (Luettu 3.4.2009)

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2004. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Verkkodokumentti. [http://matwww.ee.tut.fi/hmopetus/hmjatkosems04/liitteet/JOS hypermedia Silius150405.pdf](http://matwww.ee.tut.fi/hmopetus/hmjatkosems04/liitteet/JOS_hypermedia_Silius150405.pdf) (luettu 9.3.2010)

Wahlberg, K-E. 2005. Lapsi vanhemmuutta kasvattamassa. Teoksessa Syrjälä J. (toim.). Vahva vanhemmuus – Paras tuki nuoren kasvuun. Helsinki: Erweko Painotuote Oy, 85.

Hei vanhemmat

*Olemme kaksi aikuissosionomiopiskelijaa Saimaan ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyötä aiheesta: **Vanhempien tunteet ja kokemukset lapsen aloittaessa päivähoidon.** Opinnäytetyössämme selvitämme **mitä tunteita ja kokemuksia vanhemmissa herää ensimmäisen lapsen aloittaessa päivähoidon.** Lisäksi selvitämme myös sitä **ottaako kasvatuskumppanuus vanhempien tunteet ja kokemukset huomioon.***

Koska haluamme tuoda esille Teidän vanhempien omaehtaisia tarinoita itsenne kertomina, valitsimme päiväkirjamenetelmän, jonka avulla voitte avoimesti ja luottamuksellisesti kertoa omista tunnekokemuksistanne. Päiväkirjaa kirjoitetaan seuraavasti:

- viikon ajan ennen päivähoidon aloitusta*
- ensimmäisen päivähoitoviikon aikana*
- yhden viikon ajan, kun päivähoidon aloituksesta on kulunut noin 3 viikkoa*

Päiväkirjat käsitellään luottamuksellisesti ja siten, etteivät selvitykseen osallistuvien henkilöllisyys ole tunnistettavissa valmiissa opinnäytetyössä.

Mikäli olette kiinnostuneita osallistumaan selvitykseen tai haluatte lisätietoja, ottaa yhteyttä meihin alla olevien sähköpostiosoitteiden kautta.

Osallistumalla annatte arvokasta tietoa kokemuksistanne ja samalla tuotte vanhempien arvokasta ääntä kuuluviin.

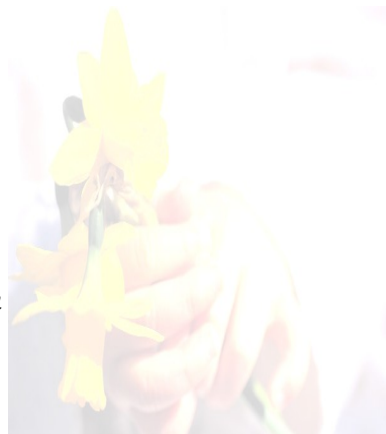
Ystävällisin terveisin

Kirsti Kivistö

kirsti.kivistö@pp1.inet.fi

Anni Kotiranta

anni.kotiranta@hotmail.com

Päiväkirja

*En anna vain lastani
annan kaikki
luovun ja luovutan
itseltäni pois
huolehdittavaksi*

*Päiväkodin portilla
kun käsi jaksaa vilkuttaa
lähettää suukkoja loputtomiin
vielä ensimmäisissä liikennevaloissa
vielä työni äärellä
viipyy mielessäni
katseen pyyntö
Älä unohda, tule pian*

*Lähetän terveiseni
olen jo matkalla
luotasi luoksesi
käteisissä kädissä
sydän liikahtaa sinne päin
ei niin tärkeää, täyttä täällä
ettei mieleeni mahtuisi*

*Päiväkodin portilla
kun tunnit ovat vilkutusten välissä
löydän kiikkujani
likaisen janoisen iloisen
Ihmeeni*

*Sydän liikahtaa Teihin päin
olen kiitollinen hyvästä hoidosta*

(Marja Kaskela)

Kirjoita päiväkirjaan omin sanoin päivähoidon aloittamiseen liittyvistä tunteista ja kokemuksista. Voit kirjoittaa päivittäin tai viikoittain, siten kuin sinusta parhaimmalta tuntuu. Viikoittaiset kysymykset ovat vain apuna tunteiden jäsentelyssä, sillä arvokkainta tietoa selvityksemme kannalta ovat juuri ne tunteet ja kokemukset, jotka sinä henkilökohtaisesti koet ja olet valmis jakamaan muiden kanssa!

Selvitystä varten tarvitsemme myös seuraavia tietoja.

Miksi lapsenne aloittaa päivähoidon? (esim. taloudellinen tilanne, työura, opinnot, lapsen kehityksen tukeminen tms.)

Onko kasvatuskumppanuus teille tuttu? Kerro omin sanoin mitä se mielestäsi tarkoittaa.

Onko päivähoiton aloituskeskustelu käyty? Jos on, oletteko kokeneet sen hyödylliseksi ja huomioitiinko siinä vanhempien tunteita ja odotuksia?

Miten päivähoiton aloitus muutti perheenne arkea vai muuttiko ollenkaan? (vastaa tähän kysymykseen noin 3 viikon kuluttua päivähoiton aloituksesta).

I Viikko (Viikko päivähoiton aloituksen)

aika ____/____ - ____/____ 2009

Päivähoidon aloittaminen lähestyy! Kerro omin sanoin mitä tunteita ja odotuksia tämä sinussa herättää (esim. huolestuttaako tai pelottaako jokin asia?).

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

II Viikko (Ensimmäinen päivähoitoviikko)

aika ____/____ - ____/____ 2009

**Kerro omin sanoin ensimmäisen päivähoitoviikon tunteista ja kokemuk-
sista.**

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

III Viikko (3 viikkoa päivähoidon aloituksesta) aika ___/___ - ___/___ 2009

Miltä nyt tuntuu, kun päivähoito aloituksesta on kulunut kuukausi.

[illegible]